

ÚVODNÍK

**Téma čísla:
Neziskové organizace**

Říká se, že rozvinutost neziskového sektoru je měřítkem demokracie. Také proto se na nevládní neziskové organizace zaměřuje listopadové téma muni.cz. Ačkoliv většinou se lidem při zmínce o nich vybaví ty, které se starají o handicapované, děti nebo ochranu životního prostředí, jejich formy jsou mnohem různorodější. Podobu neziskové organizace na sebe berou i fotbalové kluby na vesnicích nebo sdružení zahrádkářů.

Různé spolky mají v tuzemsku velkou tradici. Velmi dobrá spolupráce mezi nimi a státem fungovala například za první republiky. Pak ovšem dobře nakročený vývoj přerušila léta socialismu, která jakémukoliv neoficiálnímu a nekontrolovanému sdružování příliš nepřála.

Dnes se spolu stát a neziskový sektor znovu učí spolupracovat. Zatím ne úplně úspěšně. „Nebyla jasně formulována veřejná politika k neziskovým organizacím. Nejvíce je to vidět na dotační politice, ze které nikdo nevyčte, proč se komu peníze dávají,“ říká Vladimír Hyánek z Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity, který se dlouhodobě zabývá ekonomikou veřejného a neziskového sektoru a je také členem Centra pro výzkum neziskového sektoru.

/více k tématu na straně 4 ▶

UDÁLOSTI

Vědci hledají nejlepší spermie pomocí umělé dělohy

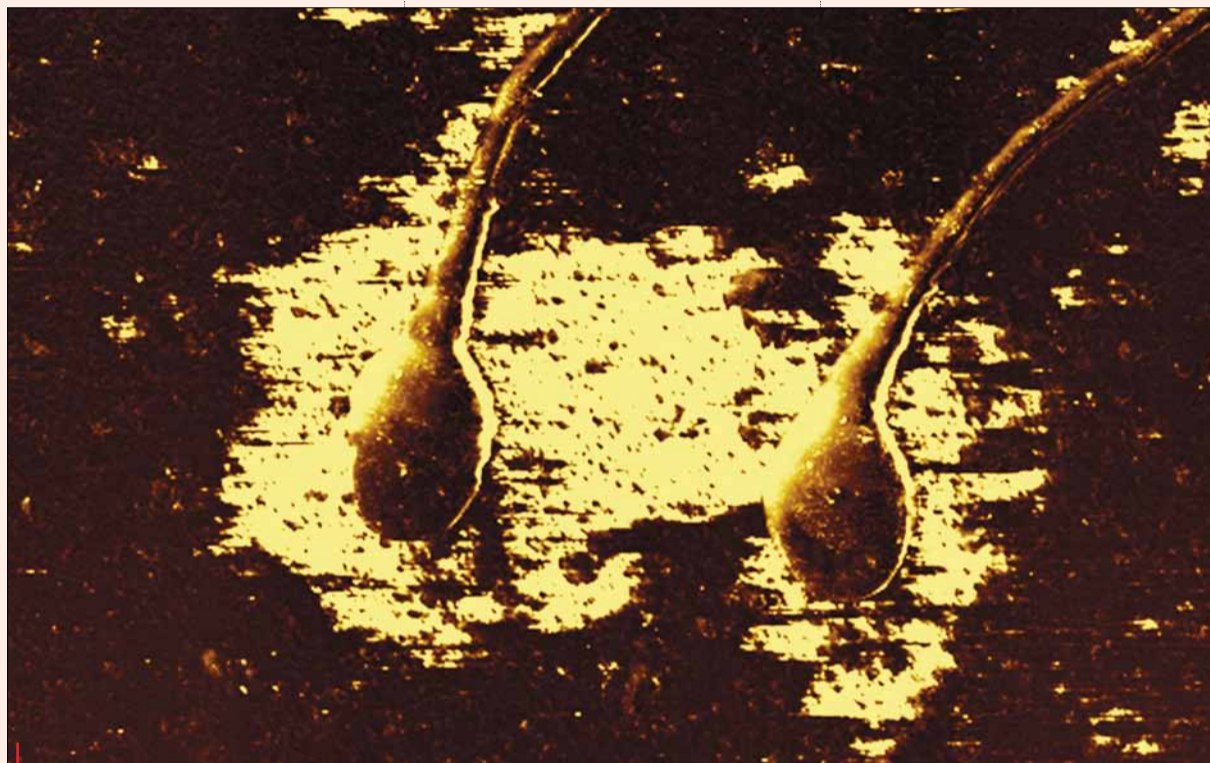
Od okamžiku, kdy se narodilo první dítě ze zkumavky, uplynulo už více než třicet let. Na svět mezitím touto cestou přišly přes čtyři miliony dětí a jejich počet dál narůstá geometrickou řadou. U řady párů to totiž ani jinak nejde. Společný projekt vědců přírodovědecké a lékařské fakulty by mohl posunout možnosti umělého oplodňování ještě dále. Výzkumem spermií chtějí přijít na kloub tomu, jak rozpoznávat ty, které v závodě na cestě k vajíčku vítězí.

„Podívat se, která spermie v přírodním prostředí dorazí k vajíčku, bohužel neumíme. Nejde to z technických ani z etických důvodů. Musí proto přijít na řadu simulace,“ říká Jan Příbyl z Národního centra pro výzkum biomolekul Masarykovy univerzity. Způsobem, jak vítězí spermie odhalit, by mohla být experimentální metoda, která využije atomárního mikroskopu a plánované soustavy biosenzorů. Tu si lze představit jako jakousi umělou dělohu vybavenou sadou nejrůznějších překážek, které musejí spermie zdolávat.

Překážková dráha

S první fází takové dráhy už lékaři pracují. Při umělém oplodňování na gynekologicko-porodnické klinice lékařské fakulty využívají novou metodu, při níž zjišťují, které odebrané spermie se váží na polymer zvaný hyaluronan. Jím je totiž vyplněný děložní čípek, děloha i vejcovod a jen díky němu se spermie dokáže posouvat dál směrem k vajíčku. Spermie, které se na polymer naváží, lékaři ze vzorku vyberou a využívají je pak při umělém oplodňování.

/pokračování na straně 6 ▶

Dosud se vhodné spermie pro umělé oplodnění vybíraly jen na základě dílčích kritérií, jako je schopnost pohybovat se v prostředí dělohy. Nová metoda by ale měla umožnit vybrat skutečně ty nejlepší. Foto: Archiv CEITEC.

Darujte krev, vyzývá nemocnice vysokoškoláky

Osmdesát tisíc brněnských studentů – potenciálních dárců krve – se rozhodlo oslovit Transfuzní oddělení Fakultní nemocnice Brno ve druhém ročníku soutěže O pohár akademické krve. Po úspěšném pilotním ročníku, kterého se zúčastnila Masarykova a Mendelova univerzita, vyhlásilo v polovině října druhé kolo, do kterého se tentokrát zapojí všechny veřejné a státní vysoké školy v Brně.

Cíl je jasný: přivést k dárcovství krve mladé prvodárce. Vysokoškoláci jsou podle primářky transfuzního oddělení Evy Tesařové ideální skupinou.

„Jsou to vzdělaní a většinou i zodpovědní lidé. Proto u nich předpokládáme nižší výskyt chorob,“ uvedla primářka.

I když do udělovaného putovního poháru se podle Tesařové vejde „jen“ dvanáct litrů krve, podařilo se jich v předchozím ročníku získat na 80 od téměř dvou set dárců. „Potřeba krve nicméně pořád narůstá. Fakultní nemocnice má v současnosti největší traumacentrum v České republice a krev a krevní deriváty jsou důležité i pro pediatrika nebo hematologicko-onkologická pracoviště,“ vysvětlil ředitel fakultní nemocnice Roman Kraus.

Oproti loňskému ročníku, kdy o vítězství rozhodoval největší poměrný počet studentů univerzity, kteří darovali krev, se bude tentokrát soutěžit po fakultách. „Díky tomu, že se soutěž přenáší o patro níže na úroveň jednotlivých fakult, budeme studenty moci lépe oslovit, a doufáme tedy, že se jich přihlásí více než vloni,“ uvedl prorektor Masarykovy univerzity Jan Svatoň.

Na vylosované z každé účastnické fakulty čekají tentokrát knižní poukázky v hodnotě tři tisíce korun. Soutěžít mohou až do 30. června studenti všech veřejných a státních vysokých škol v Brně, kteří jsou zapsaní v prezenčním studiu.

David Povolný

/Více informací na adrese www.fnbrno.cz/opoharakademickekrve ▶

V předchozím ročníku soutěže O pohár akademické krve se podařilo získat na 80 litrů od téměř dvou set vysokoškoláků. Foto: Archiv FN Brno.

Případ sporného vykazování publikací na ESF skončil, Svoboda uznal chybu

Martin Svoboda, někdejší děkan Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity, uznal, že při vykazování svých publikací postupoval v rozporu se standardy a etickými zásadami akademických činností. Vyplývá to ze Svobodova stanoviska k závěrům odborné komise, které mají k dispozici rektor MU Petr Fiala a stávající děkan ESF MU Ivan Malý. Svoboda nebude nadále vykonávat funkci předsedy oborové rady doktorského studia a školitele nových doktorských studentů. Na základě závěrů odborné pracovní skupiny o tom rozhodl děkan Malý.

Odbornou pracovní skupinu zřídil rektor poté, co členové akademického senátu fakulty upozornili na nesrovnalosti v autorství Svobodových knih.

Rektor Fiala ocenil, že Martin Svoboda uznal svoje pochybení, svého jednání lituje a je připraven nést za ně odpovědnost, což prokázal i tím, že bezprostředně po svém obvinění rezignoval na funkci děkana.

Svoboda odstoupil v březnu letošního roku. K rezignaci jej vyzval rektor poté, co vyšlo najevo, že se Svoboda v elektronickém Informačním systému MU uvedl jako spoluautor německé knihy Intelligent investieren mit Zertifikaten dvou německých autorů Christiana W. Röhlha a Wernera H. Heussingera. Další dvě Svobodovy

knihy Jak investovat aneb anatomie burzovních lží a Jak ovládnout finanční trhy byly obsahově téměř totožné s dříve vydanou knihou těchto dvou německých autorů Die Emanzipation der Geldanlage.

Všichni tři autoři pak nesrovnalosti vysvětlili tak, že se na přípravě knih podíleli společně a dohodli se na vydání publikace v českém i německém jazyce s uvedením různých autorů.

Ve funkci děkana Ekonomicko-správní fakulty MU vystřídal Svobodu od 1. června letošního roku vedoucí katedry veřejné ekonomie Ivan Malý, který stál v čele fakulty už v letech 2005 až 2007, a nyní fakultu povede až do 31. května 2014.

-red-

V TOMTO ČÍSLE NAJDETE:

Antropologové zkoumají ostatky Němců z hrobů u Dobronína

str. 3

TÉMA
Neziskové organizace

str. 4

VĚDA A VÝZKUM
Vědci vyvinuli technologii pro firmu Tonak

str. 6

OSOBNOST
Michal Charvát – zakladatel fakulty sportovních studií

str. 7

STUDENTSKÝ ŽIVOT
Telefonní budka v knihovně

str. 9

Literární časopis Host oslavil pětadvacetiny

I když 25 let znamená v lidském životě teprve překonání prahu dospělosti, v životě časopisu je to už pořádná doba. Právě takového milníku letos dosáhl v současnosti zřejmě nejvýznamnější český literární časopis. A skutečně má něco za sebou. Z předrevolučního samizdatu se přes formát sborníku a posléze revue stal literárním měsíčníkem s nákladem kolem 1 400 výtisků.

„Když jsem časopis v roce 1995 přebíral spolu s Tomášem Reichelem a Martinem Stöhrem, měli jsme čtrnáct předplatitelů. Dnes je jich více než 700,“ pochvaluje si dlouholetý šéfredaktor Miroslav Balaščík, který působí jako odborný asistent na Filozofické fakultě MU.

Pokud by někdo čekal, že si bude v době, kdy svět stále více zaplavuje vizuální kultura, stěžovat na nezájem o literární časopis, velmi by se pletl. Publikum Hosta se podle Balaščíka od svých počátků významně rozšířilo a dnes jej tvoří jak lidé, kteří se literaturou zabývají profesně, tedy učitelé, redaktori, spisovatelé a knihovníci, tak i vášniví čtenáři knih. „Jsou to čtenáři, kteří chtějí o literatuře a autorech vědět víc než jen informace na záložce knihy a kteří se chtějí orientovat v současné knižní produkci, případně i konfrontovat své čtenářské zážitky s názory recenzentů a kritiků,“ vysvětluje šéfredaktor.

Na nezájem čtenářů si tedy Balaščík nestěžuje. „A kupodivu nemáme

v posledních letech ani problém s penězi. Grantový systém v tomto ohledu funguje a zatím se ani nezdá, že by došlo k nějakému velkému škrtnání na ministerstvu kultury, které by časopisy ohrožovalo,“ doplňuje šéfredaktor. S něčím se ale přece jen potýká – s nedostatkem schopných literárních publicistů. „Je jen málo těch, kteří by dokázali napsat čtivou a současně fundovanou reportáž o různých literárních kauzách a problémech. Je to přitom typ článku, který čtenáři rádi čtou,“ říká Balaščík.

Silná tradice za zády

Dnešní Host volně navazuje na tradici literární revue Host do domu, která v Brně vycházela v 50. a 60. letech minulého století a přispívaly do ní velké osobnosti české literatury jako Jan Skácel či Oldřich Mikulášek nebo literární kritik Oleg Sus, který mimo jiné vyučoval estetiku na Masarykově univerzitě. Tradice literárního časopisu se slovem „host“ v názvu ale sahá ještě dále. Revue Host vycházela už ve 20. letech minulého století a přispívali

do ní literáři jako Jaroslav Seifert či Vítězslav Nezval.

Čteností i svým vlivem na společenské dění se dnešní Host nemůže zejména svému předchůdci z 60. let rovnat, Miroslava Balaščíka to ale netrápí. „Nelze jistě očekávat, že se v dnešní době bude časopis typu Host prodávat v desetitisícových nákladech. To by znamenalo, že je ve společnosti něco v nepořádku a že literatura začíná plnit jiné role a funkce než estetické.

Tedy že se z ní stává opět politikum, jako tomu bylo v době komunismu,“ vysvětluje Balaščík.

Co přinese Hostu budoucnost

Mezinárodní internetový velkoprodávce knih Amazon letos oznámil, že ve druhém čtvrtletí prodal více tzv. e-knih v digitální podobě než knih s pevnou vazbou. Konkrétně na sto Amazonem prodaných vázaných knih připadlo 143 prodaných e-knih.

Když se Miroslav Balaščík stal v roce 1995 šéfredaktorem Hosta, měl časopis 14 předplatitelů. Dnes je jich více než 700. Na nezájem lidí o literaturu si tedy rozhodně nestěžuje. Foto: David Povolný.

Balaščík se tohoto trendu nijak neobává. „Dokážu si představit, že za několik let bude náš časopis vycházet třeba už jen v digitální podobě. To ale vůbec neznamená jeho zánik. Nejsme prodávací papíru, ale redaktori,“ dodává.

David Povolný

Přírodověda má svou novou Velkou chemickou

Pojem „Velká chemická“ znají dnes na přírodovědecké fakultě už jen ti největší pamětníci. Šlo o proslulou učebnu, která se nacházela v areálu na Kotlářské v současném pavilonu 7. Jedinečná byla velkou kapacitou a skvělým zázemím pro demonstrační pokusy, bez kterých si nelze výuku chemie představit. V osmdesátých letech však musela ustoupit tehdejšímu výkvětu techniky, sovětskému sálovému počítači EC1033. Po téměř třiceti letech má ale posluchárna svého nástupce, učebnu A11/132 v bohnickém kampusu.

„Posluchárna byla projektována s cílem podpořit teoretickou výuku v přednáškách obecné, anorganické a organické chemie s praktickými ukázkami experimentů,“ vysvětluje Jiří Pinkas z přírodovědecké fakulty.

Pro experimentální účely byla vybavena nejmodernější audiovizuální technikou, chemickým stolem a digestoři pro provádění demonstračních pokusů a také zázemím s přípravnou a skladem. Digestoř je vyložená kyselinovzdornou dlažbou a vybavená výkonným odtahem a přívody plynů, jako je vodík, kyslík nebo argon. Celá učebna pojme na 236 studentů.

Posluchárna se studentům oficiálně otevřela v říjnu přednáškami zahraničních hostů. Na pozvání přijeli do kampusu Jürgen Plitzko z biochemického institutu Maxe Plancka a Herbert Roesky z Institutu anorganické chemie na Univerzitě v Göttingenu.

-red-

/více rozhovor s Herbertem Roeskym ▶

Musíme hledat rovnováhu mezi základním a aplikovaným výzkumem

Patří mezi významné světové chemiky a od roku 1994 je také držitelem titulu čestného doktora na Masarykově univerzitě. Řeč je o Herbertu Roeskym, který v říjnu přijel se svou odbornou přednáškou na oficiální otevření nové chemické posluchárny v univerzitním kampusu.

Jaký máte coby zdejší čestný doktor k Masarykově univerzitě vztah?

Už od 70. let jsem spolupracoval se skvělým chemikem, profesorem Karlem Dostálem, a Masarykovu univerzitu tedy dobře znám. Od roku 1994 navíc také velmi intenzivně spolupracuji v oblasti nových materiálů s výzkumnou skupinou Jiřího Pinkase. Řada mladých vědců z Brna kromě toho pracovala u nás Göttingenu a vyrazí k nám i studenti v rámci programu Erasmus.

Jak vidíte pozici české chemie ve světovém kontextu?

Pokud jde o kvalitu, patří česká chemie nepochybně mezi špičku. Věřím, že i nový kampus Masarykovy univerzity, který se řadí mezi to nejlepší, co lze v Evropě vidět, k tomu bude dále přispívat. Mohl by pomoci přilákat řadu nadějných studentů nejen z Evropy, ale i z ostatních částí světa, což je pro rozvoj vědy velmi důležité. Určitě to pak ohromně zvedne kvalitu výzkumu tak, aby se Masarykova univerzita mohla skutečně stát jednou z klíčových světových institucí v této oblasti.

Česká republika se v hodnocení výzkumu vydává cestou, která klade větší důraz na aplikovaný výzkum. Co si o takovém přístupu myslíte?

Einstein jednou řekl, že je velmi obtížné předpovídat budoucnost. Je proto důležité hledat rovnováhu mezi základním a aplikovaným výzkumem. Největší ocenění za vědu jsou zpravidla udělována právě za základní výzkum, který ve svém důsledku vede k širokým aplikacím. Skvělých výsledků ale samozřejmě nikdy nedosáhnete za krátký čas. Věnovat se základnímu výzkumu je tedy jediná, a hlavně důležitá cesta, jak se stát viditelným a významným na mezinárodní úrovni.

Česká vědecká komunita intenzivně debatuje o systému hodnocení vědeckých výkonů. Jak vy byste rozlišoval dobrou vědu, která si zaslouží dotace, od té špatné?

Kvalitu výzkumu poznáte poměrně snadno. Pokud jsou jeho výsledky publikované v recenzovaných časopisech s vysokým impact faktorem, není o čem diskutovat. Pro jednotlivé

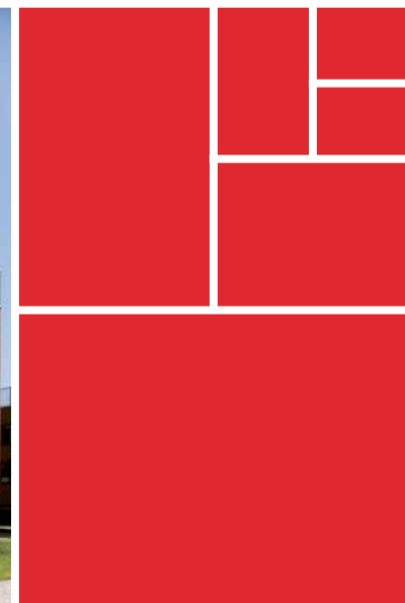

Foto: Martin Kopaček

výzkumníky je pak dobrým ukazatelem takzvaný Hirsch factor, který ukazuje míru citovanosti jeho prací.

-red-

▼ GENERÁLNÍ PARTNER MASARYKOVY UNIVERZITY V ROCE 2010

Umění spolupráce

Kvalita, přesnost a důslednost v každém detailu. Společná koordinovaná práce lidí desítek oborů a profesí. Schopnost řešit náročná zadání a odvaha hledat nová řešení. Je tohle umění? Možná ne. Jen to dobře umíme.

METROSTAV
člen DDM Group

www.metrostav.cz

muni.cz

Měsíčník Masarykovy univerzity

Ročník 6, listopad 2010, vychází 18. 11. 2010
Vydává Masarykova univerzita

NÁKLAD 5 000 ks
EV. Č. MK ČR E 15641
ISSN (tištěná verze) 1801-0806
ISSN (on-line verze) 1801-0814

ŠÉFREDAKTORKA Mgr. Petra Nováková
REDAKCE David Povolný, Martina Fojtů
FOTODITACE A SAZBA Petr Hrnčíř
GRAFICKÝ NÁVRH Ing. Pavel Jílek
TISK Tiskárna HELBICH, a. s.

ADRESA REDAKCE
Žerotínovo nám. 9, 601 77 Brno
tel.: 549 494 086, fax: 549 496 611
e-mail: redakce@rect.muni.cz

REDAKČNÍ RADA

doc. PhDr. Mikuláš Bek, Ph.D. předseda, prorektor,
doc. Ing. Ladislav Janíček, Ph.D., MBA kvestor,
Mgr. Iva Zlatušková kancléřka, Ing. Markéta Tikalová, MBA RMMU, Mgr. Simona Škarabelová, Ph.D. ESF, PhDr. MgA. Jiří Stejskal FSpS, prof. PhDr. Marie Vítková, CSc. PdF, prof. PhDr. Jan Zouhar, CSc. FF, doc. PhDr. Markéta Pítrová, Ph.D. FSS, prof. RNDr. Zuzana Došlá, DrSc. PFF, doc. PhDr. Josef Prokeš, Ph.D. FI, doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D. PFF, doc. MUDr. Kateřina Kaňková, Ph.D. LF, Mgr. Tereza Fojtová tisková mluvčí, MUDr. Martin Pešl, Bc. Dalibor Jenne

INZERCE Petr Dimitrov, tel.: 721 575 746,
e-mail: inzerce@rect.muni.cz

UZÁVĚRKA PŘÍŠTÍHO ČÍSLA 29. 11. 2010

ON-LINE VERZE <http://info.muni.cz>

Antropoložka: Pokud ostatky Němců odkrývat, tak rychle

Zcela novou zkušenost zažila v létě tohoto roku antropoložka Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity Petra Urbanová. Součástí její běžné práce je zkoumání kosterních pozůstatků. Totéž dělala i v létě. Jen za velké pozornosti médií. Urbanová totiž dostala na starost prostudování ostatků Němců, které se našly v masovém hrobě u Dobronína na Jihlavsku. Podle policie šlo o tamější obyvatele, kteří měli být odsunuti na konci druhé světové války.

„Už dříve jsem spolupracovala s archeology, kteří hrob vykopali. Naše pracoviště je navíc zapsáno v rejstříku znalců jako expertní, a proto mě policie oslovila, abych jim pomohla ve vyšetřování,“ vysvětluje Urbanová, jak se k velmi sledovanému případu dostala. Není to však poprvé, kdy ústav antropologie s policií spolupracuje. Lidé z kriminalistického ústavu působí na univerzitě jako externí vyučující a jsou konzultanti nebo oponenty závěrečných prací.

Archeologové udělali na louce Budínka výkop o ploše třikrát čtyři metry. Urbanová byla na místě i ve chvíli, kdy se jim podařilo objevit první kosterní pozůstatky. Badatelé to ovšem vůbec neměli jednoduché. V oblasti

v té době vydatně přelozila a půda byla hodně podmačena. Velká plocha nad hrobem se navíc využívá jako zemědělská, takže někteří jedinci se nenašli v přirozené poloze a řada kostí se za více než 60 let, kdy v zemi ležely, ztratila. Ty, které se podařilo objevit, byly navíc kvůli kyselému podloží ve velmi špatném stavu.

Už tak náročnou práci vědcům trochu zneprjemňoval rovněž velký zájem médií. „Neustále nás někdo oslovoval a ptal se, jak budeme postupovat. Nálezová situace ovšem byla velmi složitá. Viděli jsme v terénu třeba jen jednu kost a jediné, co jsme o ní mohli s jistotou říct, bylo to, že patřila člověku,“ vzpomíná antropoložka. Podle ní je v takovém případě nejdůležitější všechno řádně zakreslit a zdokumentovat, aby se vědec ve všem vyznal i později, až se dostane k vlastní analýze nálezů v laboratoři. Jenže její výsledky by novináři měli nejradyji rovnou. „Na takový zájem

jsem nebyli připraveni, ale myslím, že jsme se s ním nakonec vyrovnali dobře,“ hodnotí zpětně Urbanová.

Odkrytím hrobu práce týmu teprve začala

U Dobronína se našlo celkem 111 kostí, které se dají anatomicky určit. Mezi nimi leželo i šest lidských lebek, takže vědci vycházeli z toho, že v jámě leželo nejméně šest lidí. Dnes už je jasné, že jich bylo minimálně devět. „Ani to ovšem ještě asi není konečný počet,“ naznačuje Urbanová.

Cílem výzkumného týmu z ústavu antropologie teď je ostatky nalezených jedinců identifikovat; přiřadit k nim například jméno a rodné číslo, základní determinanty každého člověka. Za normálních okolností by mohli užít řadu metod, ale protože jsou nalezené kosti ve špatném stavu, spolehnou se na analýzu DNA a její porovnání se žijícími příbuznými. V jiných případech by bylo také možné stanovit, jak jedinci zemřeli. Ani přesnou příčinu smrti a to, co jí předcházelo, však antropologové z poničených kostí nevyčtou. Spoléhají tak na zjištění policie, která na základě výsledků vyšetřování a výpovědí lidí z německé strany předpokládá, že zemřel někdo ubil.

Badatelé se u Dobronína museli vyrovnávat se složitými podmínkami. Práci jim znesnadňoval déšť i kyselá půda, v níž kosti ležely. Foto: Archiv P. Urbanové.

Podobně skončilo pravděpodobně mnohem víc Němců, jejichž ostatky leží v dalších dosud neodkrytých hrobech na území celé České republiky. Zatím není jasné, zda se v jejich odhalování bude pokračovat, ale pokud ano, tak Urbanová apeluje, ať je to co nejdříve. „Pokud chceme mrtvé ještě někdy

Ačkoliv od odkrytí hrobu uplynula už dlouhá doba, práce Petry Urbanové a jejího týmu pořád pokračuje. Pokouší se například určit přesný počet mrtvých. Foto: D. Povolný.

identifikovat, musí žít jejich přímí příbuzní. Těch je naživu málo už dnes, natož za dvacet nebo třicet let.“

Martina Fojtů

Odsun Němců přinesl demografickou revoluci

Před druhou světovou válkou žilo v Československu kolem tří milionů Němců. Do roku 1950 jich zde nezůstala ani desetina. Pod záminkou kolektivní viny byla většina příslušníků německé národnosti prohlášena za občany druhé kategorie a vysídlena. Zemřelo při tom na dvacet tisíc lidí a více než desetinásobek zmizel za nevyjasněných okolností. Tato skutečnost se tak promítla i do podoby české společnosti.

Myšlenka na vysídlení Němců se v domácím odboji objevila už v době tzv. Heydrichiády v roce 1942 a k posilování protiněmeckých nálad dále výrazně přispívaly závěrečné vojenské operace Němců těsně před koncem války a také

Vysídlením Němců zmizelo z Československa na 3 miliony lidí. Tisíce jich při tom navíc zahynuly. Foto: Sudetendeutsche Stiftung.

odhalování nacistických zločinů související s návratem vězňů z koncentračních táborů.

Většina Němců tak byla odsunuta hned ve dnech a měsících následujících těsně po skončení války – částečně v rámci tzv. divokého odsunu, hlavně však pod dohledem státem řízených jednotek. Odsun ovšem probíhal i v ostatních okolních zemích. „Vysídlení německy mluvícího obyvatelstva proběhlo také v Polsku a Maďarsku, ale i v Jugoslávii,“ uvádí Tomáš Dvořák z Historického ústavu Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Mezi ty nejtragičtější události, při kterých došlo k velkým ztrátám na životech, patří hromadný odsun 20 tisíc Němců z Brna či masakry na Švédských šancích nebo v Postoloprtech. Jen tam bylo zřejmě zavražděno více než tisíc lidí.

Právě o obětech a vinících vražd se v souvislosti s odsunem nejvíce mluví. O tom, jaké mělo vysídlení vlastně dopad na další vývoj Československu, už se ale taková debata nevede. „Je přitom zřejmé, že odsun a následné osídlování pohraničí znamenalo vůbec největší demografickou revoluci v dějinách sledovaného teritoria,“ vysvětluje Dvořák. V důsledku odsunu došlo k akutnímu nedostatku pracovních sil a některé profesní skupiny, jako např. zemědělství dělníci, v podstatě zmizely. Odsun tak vyvolal hluboké změny v celém hospodářství. „Prakticky neexistuje žádná sféra života, jejíž poválečný vývoj by

odsunem nebyl nějak zasažen,“ doplňuje historik.

Odsunem k totalitě?

Konkrétní dopad vysídlení na změny, které se v české společnosti dále odehrávaly, lze nicméně posoudit jen obtížně. Odstartované demografické změny šly ruku v ruce s poválečným sociálním a politickým experimentováním, které vyústilo komunistickým převratem. Současné dějepisectví si nicméně klade otázku po morálních souvislostech odsunu. „Týká se to zejména působení a trvalosti licencí, které společnost udělila státu a politickým stranám, aby v zájmu národnosti očistily obcházely, manipulovaly, zneužívaly či porušovaly zákony. To mohlo ve výsledku vyvolat ve společnosti atmosféru usnadňující cestu ke komunistické totalitě,“ spekuluje nad důsledky Dvořák.

David Povolný

Rozšíření Schengenu otevře organizovanému zločinu vrátka

Otevření hranic v rámci schengenského prostoru si nemůže většina běžných lidí vynachválit. Cestování po Evropě zřejmě nikdy nebylo snazší. Nikdy to ale nebylo jednodušší ani pro zločince. Bližší se rozšíření Schengenu může v tomto ohledu přinést nová bezpečnostní rizika také pro Českou republiku. I když je organizovaným zločinem dlouhodobě vnímán jako klidová zóna, a není zde proto velký prostor například pro prodej narkotik, představuje ideální místo pro praní špinavých peněz.

O těchto a dalších tématech diskutovali evropští akademici v polovině října na fakultě sociálních studií. Mezi nimi i Petr Kupka a Tomáš Šmíd z Centra pro bezpečnostní a strategická studia Masarykovy univerzity, kteří se zabývají organizovaným zločinem právě na českém území.

Další rozšiřování Schengenu o Bulharsko a Rumunsko, plánované na rok 2011, skutečně podle Šmída skrývá určité hrozby. „Již etablované kriminální skupiny v přistoupivších zemích budou mít mnohem snazší modus operandi po celé Evropě. V Česku to není tak vážné, ale takové Německo už teď

čelí významnému tlaku postsovětských kriminálních syndikátů na svou ekonomiku. Dlouhodobé problémy s organizovaným zločinem mají i Itálie, Španělsko nebo jižní Francie,“ uvádí Šmíd.

Velký problém vidí akademici ve skutečnosti, že se bezpečnostní hrozby spojené s organizovaným zločinem v zájmu zahraničněpolitických vztahů někdy odsouvají do pozadí. „Evropské elity tuto problematiku zdůrazňují pouze účelově. Naopak v situacích, kdy mají prioritu jiné zájmy, se na organizovaný zločin „zapomíná“. Dobrým příkladem je úsilí o začlenění

velmi problematické Albánie a Kosova do Evropské unie,“ podotýká Kupka.

Organizovaný zločin v Česku

I když má řada evropských zemí daleko vážnější problémy s organizovaným zločinem než Česko, ani jemu se zdaleka nevyhýbá. Vědci upozorňují na zdejší otevřenou korupční síť a daňový systém vhodný pro praní špinavých peněz. České luhy a háje jsou ale prý atraktivní i z daleko prostších důvodů. „I když to může znít jako klíšé, podstatnou roli hraje také image Česka jako příjemné a relativně bohaté země s dobrým pivem, krásnými

ženami a sympatickými lázeňskými městy,“ říká Kupka. I když není česká zločinecká scéna na rozdíl od jiných velkých evropských zemí charakteristická velkými obchody s nelegálními drogami nebo s „bílým masem“, je to místo příhodné pro investice nelegálních zisků např. do nemovitostí či ekonomických subjektů.

Šmíd potvrzuje, že česká společnost je skutečně daleko více než často medializovanou násilnou činností ohrožená hospodářskou kriminalitou či zneužíváním veřejných financí a pravomocí veřejného činitele v korupčních sítích. Nemusí přitom jít o na první pohled viditelné aktivity různých národnostních skupin z Balkánu, bývalého Sovětského svazu nebo Vietnamu, o kterých se tak často mluví. „Z hlediska vyššího typu kriminality jsou velice silné čistě české „podnikatelské“ skupiny, které se pohybují na obou stranách spektra legality,“ vysvětluje Šmíd.

Vědci v tomto kontextu upozorňují například na přehnaně medializovanou kauzu údajného vředce postsovětské organizovaného kriminální skupiny Andranika Soghojana. Policejní zdroje a po nich i média ho označili

za „vora v zakoně“ – jakéhosi významného koordinátora, který má za úkol mírnit spory mezi jednotlivými zločineckými organizacemi. V souvislosti s nájmnou vraždou arménského podnikatele byl za velké mediální pozornosti postaven před soud. „Přisuzovat Soghojanovi status vysoké kriminální autority je přitom velmi problematické a v kontextu mezinárodního postsovětského zločinu snad i směšné. I pokud je Soghojan více než řadovým gangsterem, žádným „capo di tutti capi“ postsovětského zločinu není,“ vysvětluje Šmíd a doplňuje, že více než na podobné mediální bubliny související spíše s okrajovou násilnou činností organizovaného zločinu je potřeba se v českém prostředí soustředit na boj s hospodářskou kriminalitou.

David Povolný

TÉMA: Nevládní neziskové organizace Hledají cestu ke státu i soukromým dárcům

Starají se o postižené nebo nemocné, chrání památky či životní prostředí. Řadí se mezi ně ale i sportovní kluby, jejichž činnost je na první pohled jenom to, aby si parta kamarádů zahrála fotbalový zápas proti vedlejší vesnici, nebo spolky zahrádkářů, které sdružují několik vlastníků drobných pozemků, co se čas od času scházejí. Ačkoliv se při zmínce o neziskových organizacích lidem většinou vybaví hlavně ty první, jejich podoby jsou mnohem rozmanitější.

To, že jsou tak různorodé, je jedním z důsledků demokratizace České republiky. Pokud měly neziskové organizace nějaký život za minulého režimu, tak jen těžký. Ale není pravda, že by před nástupem komunismu neexistovaly. „Počátky organizované spolkové činnosti je možné vysledovat už v době národního obrození, aktivity cechovní či nadační ještě

mnohem dříve. Hodně se rozvinuly hlavně za první republiky,“ říká Vladimír Hyánek z Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity, který se dlouhodobě zabývá ekonomikou veřejného a neziskového sektoru a je také členem Centra pro výzkum neziskového sektoru při ESF MU.

Před první světovou válkou všechno fungovalo tak, že si stát vybral určité organizace, které finančně podporoval a ony pak poskytovaly služby, které státní orgány nezvládaly. Například v oblasti sociální péče nebo školství. Dobře organizovanou spolupráci ovšem utnula válka a nástup komunistického režimu. „Po roce 1948 a hlavně v 50. letech bylo všechno výrazně omezeno. Často podle vzorce, že se nejdřív sdružení vzal majetek, pak úřady omezily jeho činnost a nakonec ho zcela zakázaly,“ přibližuje Hyánek. Neziskové organizace tak ve formě, jak je známe dnes, neexistovaly. Socialistický režim sice převzal některé struktury, ale vytváření spolků nemělo nic společného s dobrovolností, jak je tomu dnes. „Totální závislost na státním financování předurčovala, co organizace smí a nesmí dělat. Typické bylo například napojení na struktury komunistické strany, což u nás v současnosti našetřít téměř nepozorujeme.“

Nezávislost a už zmíněná dobrovolnost jsou dnes hlavní charakteristiky nevládních neziskových organizací, mezi něž podle legislativy patří zejména občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy a církevní právnické osoby.

Když začal v roce 1990 platit zákon o sdružování občanů, který dodnes upravuje vznik občanských sdružení, začaly jich okamžitě vznikat tisíce a nárůst dodnes, byť pomaleji, pokračuje. Hyánek na normě oceňuje, že lidem založení sdružení příliš nekomplikuje. Stačí, když se dají dohromady tři lidé, přičemž aspoň jednomu je víc než 18 let, a zaregistrují se na ministerstvu vnitra.

Cesta k penězům? Posílit důvěru

Komplikovanější už je to ovšem se vztahem státu k různým organizacím. Systém podobný tomu prvorepublikovému zatím nefunguje. „Nebyla jasně formulována veřejná politika k neziskovým organizacím. Nejvíce je to vidět na dotační politice, ze které nikdo nevyčte,

proč se komu peníze dávají,“ popisuje Hyánek. Podle něj by si stát měl uvědomit, co od organizací chce, když už je finančně podporuje, a nekomplikovat jim zbytečně život. „Když chce nějaké sdružení poskytovat určitou službu, tak je pro něj často jednodušší upravit se formálně jako společnost

aby působily tam, kam se nedostane, a neziskové subjekty jsou naopak pořád ještě závislé na jeho penězích. I když se je snaží získávat, na finance od soukromých dárců či firem se, stejně jako v řadě jiných zemí, spoléhat nemohou. „Často dělají chybu v tom, že málo inzerují výsledky své činnosti. Příliš se soustředí na volání o materiální pomoc místo toho, aby upozorňovaly na to, co už udělaly,“ upozorňuje Hyánek. Jak to napravit a dostat se k penězům z nestátních zdrojů?

Neziskovky se příliš soustředí na volání o materiální pomoc místo prezentace svých výsledků.

s ručením omezením a ne například jako obecně prospěšná společnost.“

Pokračovat v hledání nevhodnější formy spolupráce by totiž stát a neziskové organizace měly proto, že se bez sebe neobejdou. Stát je potřebuje,

Propagovat sebe sama, prohlubovat důvěru v organizaci a snažit se o její maximální transparentnost. Minimálně zveřejňováním hospodaření na webových stránkách.

Martina Fojtů

NEZISKOVKY V ČR

- **71 164** občanských sdružení existovalo v ČR k letošnímu říjnu.
- **1,3 % HDP** Takový byl podle výzkumu John Hopkins University (2007) podíl neziskového sektoru na hrubém domácím produktu ČR. To bylo hluboce pod pětiprocentním průměrem západních zemí.
- **75:25** Takový byl v polovině desetiletí poměr mezi darovanými penězi a časem, který lidé věnovali dobrovolné práci pro neziskové organizace v ČR. Např. v Belgii je poměr obrácený.

Nadace nemá stát v první linii, ale pomáhat připraveným

Dobře fungující nezisková organizace? Například Nadace Partnerství. Taková bývá reakce odborníků na otázku položenou v úvodu. Jméno organizace možná není úplně známé, minimálně její projekty však ano. Stačí jen zmínit akci Strom roku nebo moravské vinařské stezky pro cyklisty. O tom, co stojí za úspěchem nadace, má její ředitel a absolvent Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity Miroslav Kundera jasno. „Nikdy jsme se nikam netlačili, dělali jsme svoji práci a postupně získávali kredit,“ říká muž, který se v neziskovém sektoru angažoval už před rokem 1989, takže velmi dobře zná jeho vývoj.

Jak vzpomínáte na 90. léta a vůbec dobu, kdy začaly neziskové organizace v Česku vznikat?

Po roce 1990 mohly nadace a občanská sdružení začít normálně fungovat díky nové legislativě. Vyšel zákon o nadacích, který byl ovšem až příliš liberální. Kolem roku 1995 jich bylo asi pět tisíc a systém mohl být a byl zneužíván. Proto vznikl v roce 1997 nový zákon, který podmínky zpřísnil natolik, že zůstalo asi jen sto nadací. Myslím, že podobné zpřísnění ještě čeká občanská sdružení, která jsou dnes založena velmi liberálně. V zákoně chybí ošetřit aspekt, co se stane s majetkem sdružení, pokud zanikne. Dnes o tom rozhoduje členská schůze, a to důvěryhodnosti nenahrává.

Debaty o neziskových organizacích se často točí kolem peněz. Tedy spíš kolem jejich nedostatku. Jak funguje financování vaší organizace?

Status nadace je v porovnání s ostatními formami specifický. Nadace by měla mít nadační jmění, z jehož výnosu podporuje činnost třetích subjektů. Ukázalo se však, že tento koncept může ve středoevropské realitě fungovat jen omezeně. Aby mohla nadace vystačit s výnosy z nadačního jmění, musela by mít miliardy, a to v Česku nikdo nemá a dlouho mít nebude. Proto se musíme snažit získat peníze jinak, účastníme se různých programů, spolupracujeme s firmami. Na tom jsme vyrostli a to je velká odlišnost naší nadace oproti jiným.

Takže se také stavíte na stranu zastánců diverzifikace zdrojů.

To je podle mě základ. Je nezdravé, aby občanské aktivity příliš závisely na penězích státu. Bez nich se neziskový sektor neobejde, ale takovou podporu bychom měli minimalizovat a spíš pracovat na tom, aby stát vytvářel prostředí stimuluje dárce. Potřebujeme také přísnější pravidla pro transparentnost neziskových organizací, aby se posílila důvěra veřejnosti v tento sektor. Pokud se nám to povede, pak můžeme po státu chtít, aby nám uvolnil ruce.

Daří se v Česku oslovovat dárce?

Obecně jsem toho názoru, že to závisí na tématech. Peníze se daří lépe získávat organizacím, které dělají jednoznačnější témata, jako je například práce s handicapovanými. Lépe se to komunikuje a lidé to snadněji podporují. Oblast životního prostředí je daleko složitější a širší.

jme přijali zákony, k nimž by se česká politická reprezentace jinak nedostala. Proto lidé v této oblasti necítili žádný problém. Odráží se to ovšem i ve volbách v posledních dvou letech, kdy je například debata o energetické koncepci a obnovitelných zdrojích pokroucená a v porovnání se západní Evropou hodně nezralá.

Nemáte chuť do debaty zasáhnout?

My jsme se jako nadace vždycky snažili držet se od stranické politiky bokem. Věříme, že má smysl podporovat spíš lokální projekty a vytvářet koncept laviny – podpořit dostatečné množství dobrých příkladů, aby vyrostly a strhly s sebou další. Takže věci, které se jeví jako okrajové, se postupně stanou součástí středního proudu.

Spíš než jméno Nadace Partnerství jsou známe vaše projekty. Je to záměr?

Naše pozice je taková, že jsme prostředníkem. Nejsme tady od toho, abychom byli v první linii, ale abychom podporovali inovace ve společnosti a to, aby lidé nespolehali na stát a starali se o životní prostředí sami. Pomáháme těm připraveným. Strom života je dobrý příklad. Loni jsme dělali průzkum mezi těmi, kteří se podíleli na programu Strom života, a výsledek byl velmi pozitivní. Lidé, kteří se sešli na vesnici, aby spolu vysadili alej třešní, zjistili, že spolu můžou dělat i další věci.

Podle čeho si vybíráte projekty, kterým dáte peníze?

Věříme, že má smysl podpořit dostatečné množství dobrých příkladů, aby vyrostly a strhly s sebou další.

Přitom by se mohlo zdát, že se lidé po revoluci zajímají o životní prostředí čím dál víc, a proto budou i podporovat projekty na jeho ochranu.

Zájem jde ve vlnách. Okolo revoluce byla ekologie tématem číslo dvě po změně režimu a demokratizaci. Pak zájem prudce klesl, protože se o ni začal starat stát a stav životního prostředí se zlepšil, čemuž pomohl ještě vstup do Evropské unie. Díky němu

Foto: Tomáš Muška

Zaměřujeme se na udržitelný rozvoj a jeho různé aspekty. Když jsme se začali zabývat tématem rozvoje venkova, došli jsme k tomu, že jedním z pilířů je udržitelná turistika. Z toho vznikl projekt moravských vinařských stezek. Začali jsme od jednoduchých

věcí, vyznačování tras, ale brzy jsme pochopili, že region může být konkurenceschopný, jen pokud nabídne dobré služby. Proto jsme začali pracovat s vinaři, aby sklepy otevřeli cyklistům a starali se o ně.

Martina Fojtů

Proč pracuji v neziskovce?

Celá řada studentů a absolventů Masarykovy univerzity působí v neziskových organizacích. V anketě muni.cz odpovídali na otázku, proč si vybrali právě neziskový sektor.

/pokračování ze strany 4 ▶

Veronika Kollárová, FSS, Diocesan Charity Brno

Při rozhodování o svém budoucím povolání jsem se řídila dvěma požadavky. Chtěla jsem pracovat s lidmi a pro lidi a chtěla jsem pestrou a náročnou práci. Původně jsem směřovala na právnickou fakultu, to se však

změnilo po mé zkušenosti z tábora pro autistické děti, kde jsem pracovala jako osobní asistentka.

Vendula Tomková, FSS, Ekologický institut Veronica

Začala jsem se zajímat o možnosti uplatnění mého oboru, tedy humanitní environmentalistiky, v praxi a na trhu práce. Také mě zajímala práce s veřejností a možnosti změny chování a spotřebních vzorců u jednotlivce.

Komerční sféra mi nenabídla práci, jejíž devizou by byl smysl, který považuji za jeden z hlavních předností práce v neziskovém sektoru.

Lucie Paseková, FSS, Amnesty International

Téma lidských práv a snahy o spravedlnost není pro komerční sféru příliš velkým lákadlem a pokud už se těmito problémy zabývá, vadí mi právě ta „komerčnost“. Podle mého názoru člověka obohacuje práce v neziskovém sektoru právě proto, že ji nedělá ze zistných důvodů, ale pro svůj dobrý pocit, že dělá něco dobrého a užitečného.

Vilém Walter, PřF, Archaia Brno

To, že v současnosti působím v neziskovém sektoru, je spíše náhoda než úmysl. Nicméně jsem rád, že mi zvolené zaměstnání umožňuje svobodnou realizaci mých nápadů a zároveň propojuje obor mého studia s dalšími oblastmi mého zájmu.

Bc. Adam Čajka, FSS MU a ESF MU, Společnosti pro fair trade.

Pracovat v neziskovém sektoru pro mě znamená dělat něco, co mě zajímá, s lidmi, které jejich práce baví a mají

k ní vztah. Mám pocit, že tato konstelace je v komerční sféře vzácná.“

Jiří Koželouh, PřF, Hnutí DUHA

Práce v neziskových organizacích mě naplňuje, protože si myslím, že tím něco přináším i společnosti a mohu se podílet na ochraně životního prostředí. Navíc prostředí neziskových organizací je svobodomyšlné, váš názor má vždy váhu a setkáváte se zde s inspirujícími lidmi. Je to však také dřina, za každým pokrokem směrem k čistšímu životnímu prostředí je pečlivé plánování a spousta práce.

připravila Jana Počtová

UDÁLOSTI

Němci jsou jeden národ – už dvacet let

„Wir sind ein Volk! Jsme jeden národ!“ Transparenty s takovým nápisem nosili před dvaceti lety Němci. A někteří je po letech vytáhli znovu. 3. října si také díky nim připomněli, že tak dlouho už se Německo nedělí na východní a západní nebo, chceme-li, na kapitalistické a komunistické, ale je už jenom jedno. I když všechny rozdíl mezi kdysi dvěma republikami dodnes nevyzimely.

Znovusjednocení Německa (protože termín sjednocení se používá spíše pro to z roku 1871) je podle historiků jedním z největších přelomů ve světové

politice tohoto století a symbolem sblížení. Ale rozhodně nejen to. Velkou roli sehrálo i v procesu evropské integrace. „Jen těžko si lze totiž představit,

že by došlo k zahájení rozšiřovacího procesu o bývalé socialistické země střední a východní Evropy, kdyby Německo zůstalo rozdělené,“ uvedl Petr Kaniok z katedry mezinárodních vztahů a evropských studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity.

Podle něj bylo pro Spolkovou republiku Německo sjednocení s východním sousedem logickým a nezbytným předstupněm souhlasu s potenciálním příchodem zemí jako Polsko či Československo. „Rychlým sjednocením navíc Německo a tehdejší Evropská společenství politicky jasně deklarovala, že o sblížení druhé zneprátených bloků mají zájem a že střední a východní Evropa může

Znovusjednocení Německa provázely začátkem listopadu 1990 podobné oslavy jako v Československu 17. listopad 1989. Tato se odehrála před Říšským sněmem v Berlíně. Foto: Deutsches Bundesarchiv.

s „návratem do Evropy“ počítat,“ řekl Kaniok.

Ale to předbýváme. Vždyť už jen samotné říjnové sjednocení bylo výsledkem dlouhého procesu o mnoha dílčích krocích, za jehož počátek je možné považovat pád Berlínské zdi 9. listopadu 1989. „Lidé na ni skákali, tančili v ulicích a východoněmecká stráž dokonce vzdala jakékoliv pokusy kontrolovat víza a razítkovat cestovní dokumenty, jak se tisíce lidí přelévaly z východu na západ a ze západu na východ,“ píše ve své knize o dějinách moderního Německa Mary Fulbrook.

O několik dnů dříve pronesl tehdejší západoněmecký kancléř Helmut Kohl projev, v němž volal po nutnosti sloučení obou republik a představil zároveň desetibodový plán, který je měl k cíli dovést. Začalo vyjednávání, jehož průběh výrazně ovlivnily první svobodné volby v NDR. Východní Němci dali najevo, že o sjednocení mají zájem, protože v nich 47 procent hlasů získala Aliance pro Německo, a sjednocení se tím výrazně urychlilo. V červenci byla vyhlášena měnová unie, koncem srpna schválila sloučení Lidová sněmovna NDR. „Němci jsou nyní nerozlučné spojení. Nejprve je to společnou měnou a brzy to bude

také opět ve svobodném a sjednoceném státě,“ řekl tehdy v televizním projevu Helmut Kohl.

Jak uvedl, tak se stalo. Byť z toho některé evropské státy nejdříve velkou radost neměly. Francie v čele s prezidentem Mitterrandem se bála oslabení svého vlivu v Evropské unii a toho, že by se mohla opakovat situace z doby před druhou světovou válkou. Ještě kategoričtěji se proti sjednocení postavila britská premiérka Margaret Thatcherová. Její postoj se změnil až v květnu 1990 po dublinském summitu, který garantoval neměnnost hranic na řekách Odře a Nise.

Vznik jednotného Německa slavilo v noci ze 2. na 3. listopadu 1990 jen na berlínském náměstí Republiky více než sto tisíc lidí. Ti z bývalé komunistické části země se těšili na to, že se jim bude žít lépe. A stejně jako část Čechů cítili později zklamání, že se závratné zlepšení životní úrovně nekonalo. Tak vznikl fenomén s názvem ostalgie, vzpomínání na starou dobrou NDR, který se projevuje v názorech lidí, literatuře, filmu nebo třeba jen v tom, že se lidé rádi vracejí k tehdejší typickým výrobkům, jako byl například trabant.

Martina Fojtů

Thomas Morgan – muž, který změnil historii genetiky

Chtěl vyvrátit Mendelovy principy, místo toho je potvrdil. Později získal Nobelovu cenu za genetiku. Thomase Hunta Morgana, který právě před sto lety objevil, že geny leží na pohlavních chromozomech, představuje výstava v Mendelově muzeu Masarykovy univerzity.

Principy dědičnosti na základě vlastních pokusů s hrachem formuloval v roce 1865 Gregor Johann Mendel. Ve své době však nebyl pochopen a jeho výzkum vědecká společnost uznala až o mnoho let později, na začátku dvacátého století. Jedním z vědců, kteří na

Mendela navázali, byl právě Morgan. „Navíc rozvinul mendelovskou genetiku o další poznatky, jako je vazba genů a existence pohlavních chromozomů,“ dodává autorka výstavy Jiřina Relichová z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity.

Velké pokusy na malých muškách

Výzkum Morgan prováděl na drozofílách neboli octomilkách, které choval v takzvané Fly room, muší místnosti. V nádobách od mléka množil tisíce octomilek a měsíce čekal na odlišného jedince. Jeho vytrvalost mu přinesla ovoce, v roce 1910 se mezi drozofilami objevil spontánní mutant, sameček s bílými očima namísto červených. Tohoto jedince potom křížil s červenookou samičkou a sledoval, zda se budou bílé oči dědit. Všechny 1 237 potomků se vylíhlo s červenými očima. Když pak ale křížil potomstvo mezi sebou, asi polovina samečků další generace měla již oči bílé. Při dalším křížení zjistil, že se projevuje dědičnost křížem, tedy že dcery nesou znaky otců a synové znaky matek. Z toho vyvodil, že gen pro barvu očí musí ležet na jednom z pohlavních chromozomů. Z chování pohlavních a dalších chromozomů a dědičnosti genů na nich umístěných zjistil, že přesně odpovídá dědičnosti Mendelových „abstraktních“ faktorů, a zpětně tak potvrdil Mendelovy principy. Za objev role chromozomů v dědičnosti získal v roce 1933 Nobelovu cenu. „Stejný typ chromozomového určení pohlaví, který Morgan zjistil u drozofily, je i u člověka,“ doplňuje Relichová.

Jedinečný byl i Morganův přístup k vědecké práci. V laboratořích vládly demokratické principy, nikoliv vztahy nadřízenosti a podřízenosti podle toho,

Foto: Archiv Caltech.

jak dlouho kdo patřil do Morganova týmu. Studenti dokonce své profesory oslovovali křestním jménem. „Morgan nastolil jedinečné tvůrčí prostředí, kde panovala šlechtná a velkomyslná atmosféra a kde nejvyšší hodnotou byla volná výměna nápadů a výsledků. S odměnou získanou za Nobelovu cenu se pak velkoryse podělil se svými spolupracovníky. V tomto může být i v dnešní době příkladem,“ vysvětluje Relichová.

Morganovy metody se v genetických laboratořích používají i dnes, kdy už

vědcům pomáhají moderní přístroje. Stejně jako před sto lety se i v současnosti sestavují genové mapy různých organismů včetně člověka. „Používají se i jednotky vzdálenosti mezi geny na chromozomech, nazvané podle Morgana centimorgany,“ přibližuje Relichová Morganův přínos pro vědu.

Výstava ke 100. výročí objevu Thomase Hunta Morgana potrvá do konce ledna 2011 v Mendelově muzeu Masarykovy univerzity.

Jana Počtová

Foto: Petra Polčáková.

Laboratoř, v níž prováděl Morgan své pokusy, je známá pod názvem Fly Room (foto z výstavy v Mendelově muzeu). Místnost nebyla moc velká, měřila 5 x 7 metrů, a bylo v ní umístěno osm stolů. V rohu visely trsy banánů, používané jako potrava pro drozofily, na policích osvětlených elektrickými žárovkami stály nádoby – většinou od lahvi od mléka, ve kterých se mouchy množily. Zdroj: Mendelovo muzeum.

Vědci hledají nejlepší spermie pomocí umělé dělohy

/pokračování ze strany 1 ▶

Výběr vhodných spermií na základě jednoho kritéria je však jen začátek. Že se dokáže spermie dělohou a vejcovody pohybovat, není totiž zdaleka to jediné, co rozhoduje o jejím úspěchu. Umělá děloha by proto měla umožnit o spermiích zjistit daleko více.

„Funkčně správná spermie by měla umět také rozpoznat teplotní či hormonální spád, aby vůbec věděla, kam má jít, a celou řadu dalších aspektů, o kterých je známé, že se podle nich řídí na cestě k vajíčku,“ popisuje Igor Crha z gynekologicko-porodnické kliniky, co dalšího by měla plánovaná umělá děloha simulovat.

Vědci ale především musejí být vůbec schopní v umělé děloze nastavit prostředí, které napodobí realitu. „A to není ani trochu jednoduché. Musí vykazovat specifickou viskozitu, teplotu, kyselost a celou řadu dalších faktorů. Jen když se správně nastaví, tak nám budou spermie něco dělat,“ doplňuje Příbyl, ale dodává, že cesta k sestrojení takového modelu už nemusí být dlouhá.

NOBELOVA CENA PRO OTCE 4 MILIONŮ DĚTÍ

Průkopník umělého oplodnění, britský fyziolog Robert Edwards, získal v říjnu Nobelovu cenu za lékařství. Už v roce 1968 dokončil spolu se svým zesnulým kolegou Patrickem Steptem výzkum mimotělního oplodňování ženských vajíček. Na první úspěch si i kvůli odporu církve a části veřejnosti musel počkat do roku 1978. Tehdy se narodilo první dítě ze zkumavky. Od té doby jich stejným způsobem přišly na svět už čtyři miliony.

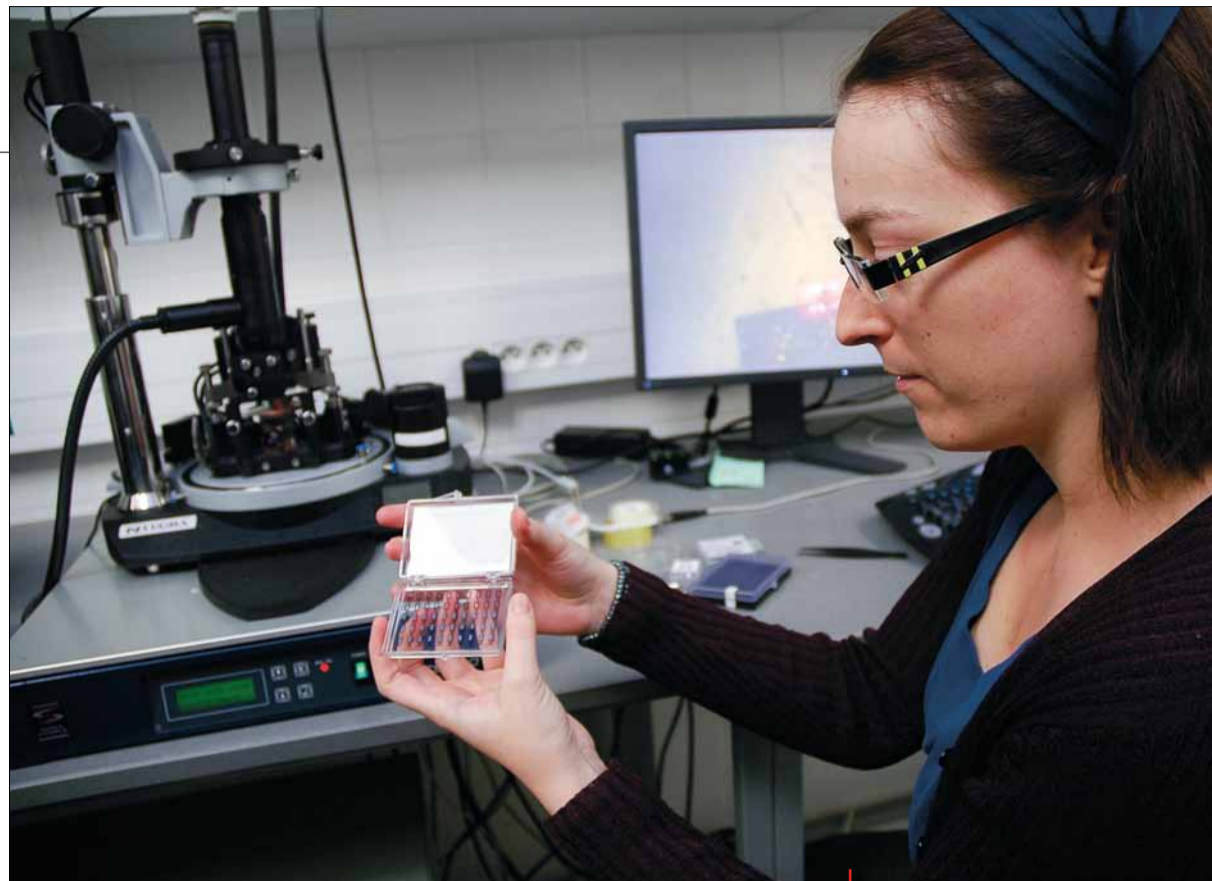
Mikroskop s kmitajícím hrotem

S hledáním nejlepší spermie má pomoci také speciální mikroskop atomárních sil, se kterým pracují vědci na přírodovědecké fakultě. Jeho výhodou oproti standardním mikroskopům je, že si zkoumaný vzorek doslova osáhá pomocí miniaturního kmitajícího hrotu. Dokáže tak na zkoumaných spermiích odhalit na nanometry přesně nejružnější vady. Navíc díky tomu, že se jich dotýká, zjistí mikroskop i jejich mechanické vlastnosti. I zdánlivě bezvadné spermie se tak pod jeho pohledem mohou ukázat jako nevhodné. „Mikroskop tohoto typu zatím využívali spíše fyzici. My jsme první ve střední Evropě, kdo ho používá pro práci se spermiemi, a jedni z prvních na světě vůbec, kdo ho používá pro jejich komplexní studium,“ vysvětluje Příbyl, v čem je přístup vědců z Masarykovy univerzity unikátní.

Zobrazovanou spermii lze navíc pomocí mikroskopu vykreslovat pořad za sebou ve formě videa. Vědci tak mohou pozorovat, co se s ní v reálném čase děje. „Zkoušíme například přidávat různé škodlivé látky, o kterých se spekuluje, že mají vliv na mužskou plodnost, jako jsou třeba peroxidy a radikály, které přicházejí z vnějšího prostředí,“ uvádí Příbyl.

Praxe a etické otázky

Využití poznatků získaných z podobného typu experimentu by na sebe nemuselo nechat dlouho čekat. „Žijeme v době, kdy procento dětí narozených s pomocí umělého oplodnění

stále narůstá. I když nemusíme vidět praktické dopady hned teď, výzkum má svůj význam v tom, že vytváří znalostní základnu pro okamžik, kdy to začne být opravdu velký problém,“ říká Jaroslav Koča, ředitel Národního centra pro výzkum biomolekul.

Při přenosu poznatků souvisejících s umělým oplodňováním do praxe je ovšem vždy potřeba brát v úvahu řadu etických otázek. Podle Igora Crhy by však v případě výběru spermií, které mají největší šanci oplodnit vajíčko, nedocházelo k žádným nepřijatelným

genetickým manipulacím. Byla by to podle něj jen sofistikovanější obdoba metod, které se dělají vlastně už dnes. „Naopak by mělo být v etickém zájmu takové spermie použít. Může to snížit procento potratů a neúspěšných pokusů. Nešlo by v žádném případě o selekci na základě genetických předpokladů,“ doplňuje Crha.

Metody, které se vydávají cestou výběru konkrétních spermií na základě stále zdokonalovaných kritérií, navíc skutečně slaví úspěch. Podle přednosti gynekologicko-porodnické

S hledáním nejlepší spermie má pomoci speciální mikroskop atomárních sil, který zkoumaný vzorek doslova osáhá pomocí miniaturních kmitajících hrotů. Může tak například zjistit i mechanické vlastnosti zkoumaných spermií. Foto David Povolný.

kliniky na lékařské fakultě Pavla Ventruby se tak dokonce muži, kteří byli dříve označováni za neplodné, stávají de facto plodnými. „Stačí totiž, aby embryologové dokázali mezi miliony spermií najít jen tisíce nebo stovky zdravých,“ říká Ventruba.

David Povolný

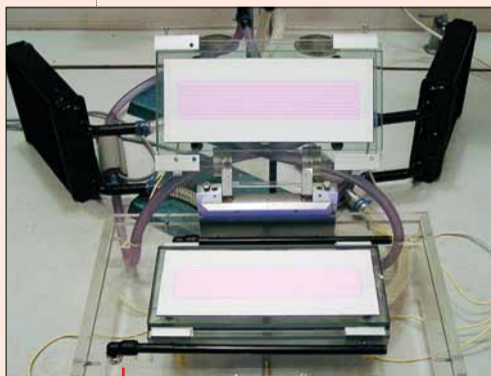
Technologie pro firmu Tonak pomůže s výrobou klobouků

Unikátní technologii vyvinul tým z přírodovědecké fakulty pro firmu Tonak, světového výrobce plstěných klobouků. Vědci dokázali nahradit chemikálie, které firma doposud používala pro opracovávání plsti, speciálními elektrickými výboji generujícími tzv. elektrické plazma. Výroba by tak měla být nejen levnější a kvalitnější, ale i mnohem ohleduplnější k životnímu prostředí.

Plstěné klobouky se v Tonaku vyrábějí z králíčí srsti. Aby z ní vznikla potřebná plst, musí se králíčí kůže speciálně upravit. Doposud se k tomu ve firmě používaly kyseliny. Metoda stará několik desítek let má však svá úskalí. „Naleptávání kyselinami jednak není příliš účinné a kvůli používání chemikálií není ideální ani ve vztahu k životnímu prostředí. Následné sušení je pak velmi drahé a energeticky náročné,“ říká vedoucí výzkumného týmu Mirko Černák z Ústavu fyzikální elektroniky Přírodovědecké fakulty MU. Navíc nové evropské směrnice postupně omezují používání některých chemikálií v průmyslu, a celá výroba se tak prodražuje.

Kyselinu nahradili plazmatem

Nová technologie upravuje králíčí srst pomocí elektrických výbojů, tzv. neizotermického elektrického plazmatu, které se vytváří pomocí speciálního přístroje. Ten vyvinuli právě v ústavu fyzikální elektroniky. „Naše technologie se vyznačuje unikátními vlastnostmi, jako je například extrémně vysoká hustota výkonu plazmatu,“ říká Černák. Celý proces úpravy tak díky novému postupu trvá pouze několik sekund. Kromě toho, že je výroba levnější, přináší také významnou úsporu energie. Výsledná plst je navíc mnohem kvalitnější, než když se upravovala kyselinami.

Speciální přístroj na povrchovou úpravu plošných materiálů plazmatem, který vyvinul kolektiv profesora Mirko Černáka. Foto: Archiv M. Černáka.

Cesta k nové technologii trvala dva roky. Vedení firmy v roce 2008 oslovilo Ústav fyzikální elektroniky Přírodovědecké fakulty MU, aby se pokusil vyřešit, jak získat kvalitní plst k výrobě klobouků levněji a ekologičtěji. Tonak už odkoupil část práv a v současné době se ve firmě provádějí zkoušky nové technologie.

Plazma je ale podle vědců využitelné i pro opracování povrchů z mnoha dalších surovin, jako je dřevo, sklo či papír. Výzkumy optimální technologie pro další materiály by měl umožnit projekt financovaný z Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace. Zda bude možné vybudovat v České republice unikátní centrum právě pro tyto účely, by se mělo rozhodnout do konce letošního roku.

Petra Polčáková

Nová metoda zlepšuje diagnostiku infekčních chorob

Na vývoji metody, která dokáže rychleji určit bakterie způsobující nejrůznější onemocnění, se podílejí vědci z Oddělení funkční genomiky a proteomiky Ústavu experimentální biologie Přírodovědecké fakulty MU. Nový typ analýzy, MALDI-MS profilování, který doposud vědci využívali pouze pro výzkumné účely, by pak měl pomoci nejen lékařům v praxi, ale například i při vývoji účinnějších antibiotik.

Metoda, která podle vědců účinněji identifikuje nejrůznější bakterie, je založena na detekci proteinů, jejichž zastoupení je pro každý druh bakterie charakteristické. „Taková identifikace je mnohem spolehlivější. O patogenezích se dozvíme daleko více, jsme schopni je přesněji klasifikovat,“ popisuje metodu Ondřej Šedo z Ústavu experimentální biologie. Od chvíle, kdy je buněčný materiál připraven, je vlastní identifikace bakterie hotová za několik minut. To rozhoduje zejména v případě pacientů s akutními stavy, kdy je třeba zavést odpovídající antibiotickou léčbu co nejdříve. „Aby byla léčba účinná, musí lékaři znát původce onemocnění, MALDI-MS jim to poví rychleji a navíc spolehlivěji,“ vysvětluje Šedo.

Metoda se v současné době dostává i do klinických laboratoří v České republice a je ověřována v praxi. Podle výsledků, které jsou již k dispozici, se podle vědců jednoznačně ukazuje, že funguje lépe než doposud používané biochemické testy. Metoda je schopná bakterie identifikovat přibližně v pětadevadesáti procentech případů. Nyní vědce zajímá zbylých pět procent. „Jsme stále v kontaktu s klinickou praxí, na základě toho volíme další modelové sady kmenů bakterií a na nich testujeme, jak metodu modifikovat, aby se počet neúspěšných identifikací snížil,“ uvádí Šedo.

Náklady na pořízení nové metody jsou poměrně vysoké, podle vědců se však vyplatí. „Dnes, kdy se provádějí stovky analýz denně, by se počáteční investice měla vrátit už za dva až tři roky,“ odhaduje Ondřej Šedo. Ve

spolupráci s kolegy z České sbírky mikroorganismů, která uchovává více než tři tisíce bakteriálních kmenů, z nichž řada je unikátních, se vědci z Oddělení funkční genomiky a proteomiky podílejí na rozšiřování databáze spekter bakterií. Ta pak slouží k identifikaci bakterií v reálných vzorcích. „Současně s nimi spolupracujeme i na taxonomických studiích souborů bakterií, respektive ověřujeme správnost klasifikace jednotlivých kmenů,“ dodává Zbyněk Zdráhal z Ústavu experimentální biologie.

Odhalí nová metoda i bakterie rezistentní vůči antibiotikům?

Zvýšení rozlišovací schopnosti metody, tedy schopnost rozlišení jemnějších rozdílů v tzv. MALDI profilech kmenů bakterií, by v budoucnu mohlo pomoci lékařům i při nasazování účinných antibiotik. Například ve chvíli, kdy by byl u pacienta nalezen zlatý stafylokok, by lékař současně s jeho identifikací získal informaci o tom, o který kmen zlatého stafylokoka se jedná, a na základě toho by nasadil antibiotikum, vůči kterému

Pomocí metody MALDI MS vědci detekují látky, které pak mohou sloužit k diagnostice onkologických onemocnění, nebo bílkoviny z bakterií, jež slouží k jejich identifikaci. Foto: David Povolný.

je citlivý. „Rádi bychom byli schopni pomocí naší metody sledovat i rezistence bakterií. To je ale zatím hudba budoucnosti. Nyní jsme ve stádiu shromažďování vhodného klinického materiálu, na kterém bychom mohli metodu optimalizovat,“ uzavírá Šedo.

Petra Polčáková

Dvě přání Michala Charváta: atletická hala a zdravé koleno

Prof. PhDr. Michal Charvát, CSc., je akademik, bez jehož přičinění by Masarykova univerzita zřejmě zůstala osmičlennou rodinou. Právě v jeho hlavě vyklíčil nápad na založení nejmladší a v pořadí deváté fakulty. Za osm let své existence si fakulta sportovních studií i díky němu coby prvním děkanovi dokázala vybudovat zásadní postavení ve sportovním vzdělávání na území Česka a z provizorních prostor se přestěhovala do zbrusu nových pavilonů v univerzitním kampusu. Teď už jako proděkan sní Charvát o tom, že hned vedle fakulty vyroste atletická hala. Stejně tak si ale přeje, aby mu dál sloužilo zdraví a mohl se věnovat sportu.

Kdy jste vůbec dostal nápad na založení fakulty sportovních studií?

Sníl jsem o tom prakticky od chvíle, kdy jsem začal v roce 1973 pracovat na pedagogické fakultě. Fakulty podobného typu existovaly jen v Praze a v Bratislavě. V Brně, třetím městě republiky na půli cesty mezi nimi, chyběla. Pro vznik sportovní fakulty ale nebyly za totality vhodné politické podmínky. V podstatě nám tu možnost otevřela až revoluce. Ani pak to ovšem nebylo samo od sebe. Nicméně tradice ve vzdělávání v oblasti tělesné výchovy a sportu má Brno velkou, takže jít tímto směrem bylo logické.

Fakulta se studentům otevřela v roce 2002. Jak vypadala porevoluční cesta až k tomuto okamžiku?

Krátce po převratu jsem se stal vedoucím ústavu tělesné kultury na pedagogické fakultě. V roce 1993 se nám podařilo získat akreditaci pro docentské řízení, čímž jsme se odborně posunuli o klíčový stupeň výš. Sledovali jsme také průkopníky na univerzitě v Olomouci, kde z podobného pracoviště, jako jsme byli my, vznikala také sportovně zaměřená fakulta. To nám dodávalo odvahy. Jako vzor nám posloužily materiály nové Fakulty informatiky MU, a tak jsme na sebe začali postupně vrstvit všechny potřebné spisy. Nároky se ovšem rok od roku zvyšovaly, takže nakonec prošla až čtvrtá verze žádosti.

Akreditaci jste získali v září 2001, v době teroristických útoků ve Spojených státech...

Dostali jsme ji dokonce přímo v ten den, kdy v Americe padaly mrakodrapy. Byli jsme s rektorem Zlatuškou a prorektorkou Brázdovou u akreditační komise v Kolíně, kde jsme projekt obhájili. Na cestě zpátky jsme se zastavili v restauraci na jídlo. Běžela tam televize se záběry letadel vrážejících do mrakodrapů. Říkali jsme si, že je zvláštní, že takhle odpoledne dávají akční film. Jenže to bohužel byla skutečnost. Zkalilo to pochopitelně naši radost z úspěchu, protože nám tady vznikala fakulta, stáli jsme u zrodu něčeho nového, a tam za oceánem padaly mrakodrapy s lidmi.

Fakulta sídlila až do minulého roku v různých provizorních prostorech. Jak jste se s tím vyrovnávali?

Byli jsme nadšení, ale také jsme u toho trochu zestárlí (*směje se*). Všichni z původního ústavu tělesné kultury na pedagogické fakultě byli ze skutečnosti, že fakulta nakonec opravdu vznikla, v úžasné euforii a šli do všeho naplno, takže jsme to provizorium nesli docela dobře. Nadšení ale samozřejmě postupně trochu opadalo s tím, jak jsme začali chtít více vědecké práce a zjišťovali různá kritéria, která jsme jako fakulta museli splňovat. O Komárovi, kde jsme sídlili, jsme od začátku věděli, že je to dočasně, ale přesto se tam muselo hodně přestavovat, aby fakulta vůbec mohla nějak fungovat. Zadávali jsme tedy požadavky na to, jak se má co upravovat, protože tam původně byly jen garáže a jídelna, ale zároveň jsme už řešili, co s námi bude dál.

Jak vznikl nápad umístit fakultu sportovních studií zrovna do kampusu v Bohunicích?

Napadlo to tehdy rektora Zlatušku. Dávalo to perfektní smysl vzhledem k prostorovým možnostem pro další sportoviště i vzhledem k mezioborové vazbě na medicínské a biologické obory.

Fakulta je svým stářím v Česku na třetím místě. Jak se za necelou desítku let své existence srovnala s konkurencí těch ostatních?

Aniž bych se chtěl nějak chválit, myslím si, že jsme dosáhli naprosto srovnatelné úrovně. Ukazují to ostatně i zcela objektivní ukazatele v různých hodnoceních. Vyrazili jsme totiž ohromným způsobem dopředu. Hodně nám pomohlo, že jsme jako první mezi sportovními fakultami v Česku zavedli kreditní systém. Masarykova univerzita navíc sama o sobě funguje jako dobrá značka, má vysoký kredit a i díky informačnímu systému a řadě dalších okolností v sobě skrývá ohromnou pružnost. Teď je klíčové, že jsme postavením pavilonů v kampusu úspěšně dokončili fázi stabilizace a nic nebrání dalšímu růstu. Nemáme bohužel na rozdíl od ostatních fakult dlouhodobé výzkumné záměry, protože byly zrušeny dřív, než jsme je jako mladá fakulta mohli vůbec získat. Máme ale zase nové plány, které jako projekty předkládáme.

Jaký je to pro vás pocit, že jste fakultu dovedl od jejího vzniku až k přestěhování do kampusu?

Byla to ohromná náhoda, protože to vyšlo úplně těsně. Ale ať už to tak hezky uzavřelo. Stál jsem díky tomu ještě na pódiu, když se nové pavilony otevíraly, ale už jsem se sem jako děkan vlastně pořádně nestěhoval. Přestěhování jsme pásku, kterou jsem si schoval do hříčku v kanceláři, a fakultu jsem vzápětí předal svému nástupci.

Co byste fakultě ještě do budoucna přál?

Máme tady teď nové tělocvičny a velkou halu, takže si nechci nějak stěžovat, ale ještě bych měl jednu vizi. Vybíral jsem si proto schválně místnost v novém pavilonu děkanátu, odkud mám výhled na prázdnou nezastavěnou plochu hned vedle fakulty. Tam by se mi totiž líbil krytý atletický stadion. Existují na něj už dokonce studie, které zahrnují třeba i plaveckou dvojdřáhu, fyzioterapeutické centrum

Hokejová hala umístěná v Bohunicích moc vhodná není. Pro něco takového má skvělé dispozice Ponava, prostor za Lužánkami.

a další příjemné drobnosti. Bohužel minulý vedení města nebylo této vizi moc nakloněné.

Nápad na hokejovou arénu se vám nelíbí?

Připadá mi to nesmyslné, protože všude jinde na světě se hokejová aréna staví vedle velkých sportovních zařízení, třeba fotbalového stadionu. Umožňuje to sdružit zázemí, jako jsou garáže, parkoviště nebo pohostinská zařízení. Pro něco takového má v Brně skvělé dispozice Ponava, prostor za Lužánkami. Ostatně jsou na to vypracovány i studie. Hokejová aréna umístěná tady v Bohunicích, vedle vědeckého

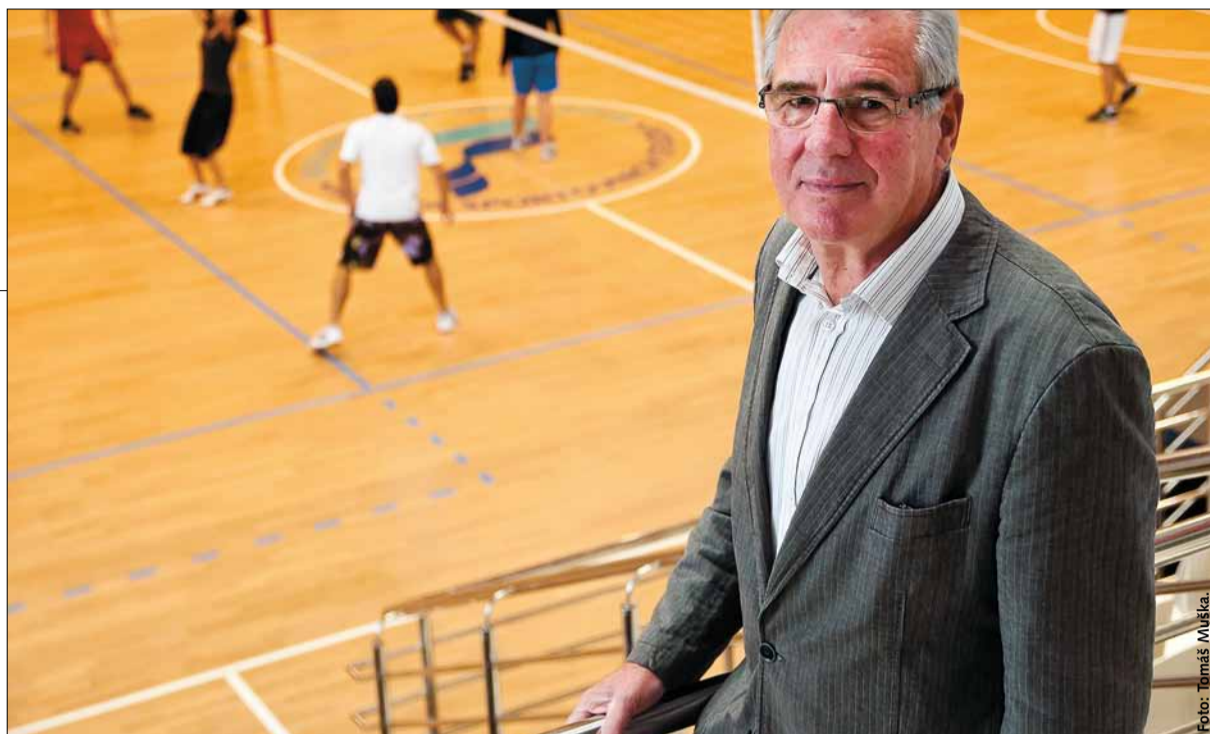

Foto: Tomáš Mlýška

centra a největší jihomoravské nemocnice s traumacentrem, kam proudí jedna sanitka za druhou, prostě moc vhodná není. A to neříkám, protože bych měl něco proti hokeji. Když mi čas dovolí, chodím na každý zápas Komety. A sportovní prostředí miluji – zúčastnil jsem se sám deseti světových univerziád a stojím o zvelebování sportovního Brna, ale je potřeba trochu víc přemýšlet nad tím, jak to udělat.

Proč by se vám tu ale líbila zrovna atletika?

V Brně nemá tento sport pořádné zázemí. Díky prostorovým možnostem by tu navíc mohla vyrůst víceúčelová hala, jaká není v celém Česku. V návaznosti by tu třeba vznikla odnož střediska vrcholového sportu a takový prostor by určitě přilákal řadu mezinárodních utkání. My bychom tam také mohli učit. Celkově by mi to sem koncepčně daleko lépe zapadlo.

Patříte mezi průkopníky sociologie sportu v Česku. Kde vidíte roli sportu ve společnosti?

Sport a sportovní hry jsou sociální fenomén, který je na stejné úrovni jako kultura v užším slova smyslu. Holandský sociolog Huizinga zdůrazňuje, že sport má svůj původ v nejrůznějších hrách, kterými se člověk zabavoval dřív, než vůbec vytvářel nějakou kulturu. Je to něco, co je pro všechny živočichy zcela přirozené. Vidíme, že i zvířata si hrají. Stejně tak lidé, jen co se museli trochu méně starat o shánění vlastní obživy, začali vymýšlet nejrůznější hry, potažmo sporty. A dodnes si sport zachovává svůj smysl a význam – ať už v podobě vrcholového nebo coby sportovní výkonnosti, jako cesta, jak relaxovat, uvolnit energii a posilovat své zdraví, i jako rozšířený způsob dobré divácké zábavy.

Sport a zejména ten vrcholový, profesionální, je ale spojený s celou řadou negativních a kritizovaných jevů, jako je komercializace nebo doping. Říkají to zejména ti, kteří

pamatují ony staré, spíše nadšenecké časy.

Mně se samozřejmě také nelíbí, jak vrcholovému sportu vládnou peníze, ale člověk to zase nemůže demonizovat. Hráči na nejvyšší úrovni, jako je třeba Jaromír Jágr, se nezačali sportu věnovat a neprovozují ho jen kvůli penězům. Kdyby k němu neměli vztah a nebyl je, tak by jej nikdy nemohli dělat – to by jim za je šilenou dřinou nestálo. A kromě toho, ve kterém aspektu lidského života nehrají nějakou roli peníze? A kde jsou peníze, tam je i závist. Komu to leží v krku, má jednoduchou možnost – nepodporovat to. Někdo vrcholový sport

odsuzuje, někdo na něj chodí rád. Každý si můžeme dělat, co chceme. A že se ve vrcholovém sportu někdy dopuje a podvádí, mi nepřipadá nijak šokující. Sportovci představují průřez běžnou populací, takže i mezi nimi se pochopitelně najdou podvodníci.

Nebojíte se toho, že stále více pokračující profesionalizace sportu ho může obrátit o jeho základní myšlenky?

Myslím si, že ne. Sport má stále svůj smysl na všech úrovních. Aby se lidé mohli dobře zabavit sledováním sportu, potřebují mít profesionální sportovce a ty je potřeba nějak zaplatit. To všechno zase vede k tlaku na zvyšování výkonu. Celý tento systém má silný vliv na výkonnostní sport, který nachází ve vrcholových svých vzory. Lidé si pořizují všechny ty lyže, tenisové rakety a kola, moderní oblečení a obuv, a potom sportují. Oblouk na lyžích jedou samozřejmě pomaleji, ale snaží se ho naučit, pokoušejí se přiblížit svým obdivovaným profesionálům.

Teď pohled z druhé strany: Z řady sportovních odvětví jsou slyšet nářky nad tím, že selhává systém, který by děti dovedl až na špičkovou úroveň. Je to tak?

Skutečně se ukázalo, že tzv. sportovní střediska, která tu existovala do roku 1990, do jisté míry chybí a v některých sportech se objevují generační mezeře. Pomalu se ale tento systém v určité podobě obnovuje. Hlavní problém bych však neviděl ani tak ve výchově k vrcholovému sportu, ale v rodinách. Právě tam se vytváří vztah k pohybu, protože právě rodina je dominantní jednotkou, jež má na dítě největší vliv.

Pak je tu ale odvrácená stránka věci, a sice rodiče, kteří chtějí, aby se jejich dítě stalo za každou cenu sportovní hvězdou a vydělávalo na něm peníze.

Vsadit všechno jenom na sport je samozřejmě nerozum. Myslet si, že z mého dítěte bude další Berdych nebo Hašek a že bude mít spoustu peněz, které mi umožní po zbytek života nic nedělat, je hloupost. Když si sociálně slabší rodič doslova odtrhává od huby, aby jeho dítě mohlo trénovat tenis, tak se principiálně chová špatně. Existuje celá řada ekonomicky dostupnějších sportů, na jejichž konci sice dítě nemusí čekat miliony, ale to by přece nemělo být cílem. Všechny oblasti lidské činnosti si můžeme představit jako pyramidu, která má svou širokou základnu a nějaký úzký vrchol. Když člověk trénuje některý sport, dostává se pořád výš, ale v určitém momentě prostě už nemůže nebo nemusí jít dál. Důležité ale je, aby třeba v té polovině, kam se dostal, zůstal a sportem se bavil, relaxoval u něj. Nemusí to být

středobod jeho života, může kromě toho dělat spoustu jiných věcí, stát se profesionálem třeba ve svém povolání.

Sport tedy vnímáte spíše jako prostředek, ne jako cíl?

Tak by ho asi měla vnímat většina populace. Každý potřebujeme nějak trávit volný čas, a nechci tvrdit, že nutně jen sportem, ale je to skvělý doplněk. Platí to pro všechny profesní skupiny od vědců až po manažery. Vždyť sportovní pohybové aktivity člověku pomohou i v boji na trhu práce. Uspějí nejen ti, kteří jsou duševně zdatní a vzdělaní, ale i ti, kteří dokáží rozumně trávit svůj volný čas, kteří srší energií, mají sebevědomí, dovedou se pohybovat a spolupracovat, a hlavně jsou zdraví. To vše utváří naši osobnost a sport je určitě jeden z dobrých způsobů, jak na sobě pracovat.

O vás je známé, že jste nadšený basketbalista. Co jste říkal na úspěch českých basketbalistek na mistrovství světa?

Je to naprosto úžasný úspěch a navíc na něj můžeme být obzvláště pyšní jako Brňáci. Ty největší tahounky týmu totiž nejen že hrály v Brně, ale i studovaly u nás na Masarykově univerzitě – Horáková, Vítečková a Veselá jsou absolventky fakulty sportovních studií, Večeřová zase vystudovala ekonomicko-správní fakultu. Druhé místo je navíc pro Českou republiku úplný sen. Finálový zápas s Amerikou už byla spíš taková exhibice. Američanky představují tým, který všechny ostatní převyšuje. Ale naše holky skvěle bojovaly a hlavně v předchozích dvou zápasech ukázaly naprosto špičkovou hru.

Hrajete vy sám ještě basketbal nebo jste přisedlal na jiné sporty?

Vždycky jsem byl konstruktivní hráč a podle toho jsem si taky sporty vybíral. Původně jsem hrál basketbal, byl jsem rozehrávač skoro do 40 let, ale ještě jako třicátník jsem k tomu začal hrát tenis, na kterém mě uchvátila techničnost hry, a tak se tenisu držím dodnes. Bohužel mě teď čeká operace kolena. Už nejsem nejmladší, tak uvidíme, jak to dopadne. Ještě nějaký ten rok bych rád lyžoval a hrál tenis jako veterán.

Zní to trochu pesimisticky.

Já jsem optimista, a tak doufám, že to bude zase dobře! Letos jsem totiž měl takový pocit, že už budu jenom sbírat medaile. Jsou to samozřejmě ohromné pocty, nejdřív zlatá medaile od Masarykovy univerzity, pak medaile k padesáti letům sesterské bratislavské fakulty, potom poděkování od vysokoškolského sportu k jeho 100 letům. Ale platí, že pokud má člověk radost z pohybu, tak zůstává pořád mladý (*směje se*).

David Povolný

Na češtinu člověk potřebuje čas

SERIÁL: V cizím městě na cizí univerzitě

Psát o společnosti a kultuře, jejíž součástí jsem už čtyři roky, není tak jednoduché, jak se na první pohled zdá. Do života v Česku jsem se zapojila do té míry, že se na něj můžu jen obtížně dívat z nějakého kritického odstupu. Zvláště, když jsou si naše země – Slovinsko a Česko – tolik blízké, jak fyzicky, tak kulturně.

Cesta do Brna

Že jsem jako lektorka slovinštiny přijela pracovat zrovna do Brna, bylo přirozeným důsledkem předchozích událostí. Na filozofické fakultě v Lublani jsem studovala slovinský jazyk a literaturu. Všichni jsme měli povinné kurzy dvou slovanských jazyků. Sama jsem si zcela náhodně vybrala češtinu a chorvatštinu. Když jsem se pak během studia dozvěděla, že existuje možnost výměnného studijního pobytu v Česku, nerozmýšlela jsem se dlouho a jela jsem. První pobyt v Praze trval tři měsíce a byla to výjimečná osobní

i studijní zkušenost. Proto jsem se po roce do Prahy opět vrátila.

Už v době prvního pobytu jsem navštívila Brno a hned mě oslnilo. Když jsem poté dostala příležitost přijet pracovat právě sem, neváhala jsem. Dnes vím, že moje rozhodnutí, i když velice impulzivní, bylo správné. Brno je město, které člověka buď uchvátí, nebo odradí. Já v každém případě patřím do první skupiny. Ještě dnes mě při procházce městem nadchne krása buď velice dobře upravených, nebo zrovna rozkopaných ulic a uliček, podivuhodných staveb a detailů, které podtrhují výjimečnost každé z nich.

Česká kultura

Moc ráda chodím do českých divadel a na české filmy. Zdejší filmová produkce je podstatně bohatší než ta slovinská. Možná by se dalo očekávat, že budu aspoň zpočátku narážet na jazykovou bariéru. Ke svému překvapení jsem ale narazila na úplně jinou, která mi ovšem bránila dostatečně

dobře pochopit obsah a smysl viděného a slyšeného.

Velice obtížně srozumitelný pro mě totiž ze začátku byl český humor. Nežřídka se mi stávalo, že jsem šla do kina na českou komedii a všichni se tam pořád něčemu smáli – tedy všichni až na mě. Pochopení toho zvláště ironického, mnohdy absurdního a velice břitkého typu humoru byl tvrdý, i když postupně rozlousknutelný oříšek. Dnes už mu rozumím o něco lépe.

Pitvoření moderátorů a nesmyslný dabing

Čeština se mi líbí jako jazyk. Mám ji ráda hned z několika důvodů: je mimořádně melodická a vždy mně při jejím delším poslechu přijdou na mysl pohádky a něco kouzelného.

Ve dvou případech mi je však nesympatická: když slyším přehnané pitvoření a povznesenost moderátorů komerčních rozhlasových stanic a když zapnu televizi a vidím všechny ty americké, španělské a jiné herce mluvit česky. To je pro mě, vzhledem k tomu, že ve Slovinsku známe jen titulky, nepřirozené – součástí lidské osobnosti je hlas a jeho síla a barva. Když ho člověku sebereme a nahradíme ho nějakým jiným, změníme tak částečně také jeho osobnost.

Vlastní zápas s češtinou

Moje čeština bohužel pořád ještě není taková, jak bych si přála. Osvojovala

jsem si ji dost nesystematicky, a asi i proto se jaksi pořád nemohu dostat na úroveň, které chci dosáhnout. Těžký je pro mě pravopis – délky jsou opravdu užitečné při mluvení, ale při psaní jsou skutečnou výzvou – a také výslovnost. Zdá se mi, že kdybych chtěla vyslovovat všechny ty délky, musela bych na to mít mnohem víc času, než mám. Proto všechno řeknu rychle.

Ale na druhou stranu novější teorie o osvojování cizího jazyka zdůrazňují, že cílem učení se není dosažení úrovně rodilého mluvčího, ale dosažení slušné úrovně mluvčího cizího jazyka. S tím souhlasím, ovšem zpočátku mě vždy velice rozčililo, když mi lidé poté, co jsem přenesla nějakou větu v češtině, řekli: „Ó, vy jste z Ukrajiny.“ Ne proto, že neuhádlí můj původ, což bylo opravdu téměř nemožné, ale proto, že si mysleli, že z přízvuku hned vědí, odkud jsem.

V maličkostech je pestrost

Odlíšností mezi oběma národy a mezi životem v Česku a ve Slovinsku je poměrně dost. Nejde o příliš velké rozdíly, ale o odstíny, nuance a maličkosti, jež zpestří život a dodají mu svěžest a barevnost. Nebudu prozrazovat všechny, protože si myslím, že je lepší, když je objeví každý sám. A pro sebe.

Laura Fekonja,
lektorka Ústavu slavistiky
Filozofické fakulty MU

Německý Greifswald – staré město s mladou duší

Sedím ve vlaku, minula jsem Prahu, Drážďany, pohodlně přestoupila v Berlíně... Během cesty se krajina pomalíčku mění, jak se přibližuji k Baltu. Pastviny s líně se pasoucím dobytčím se střídají s malými nádražími s nekonečně dlouhými nástupišti. Mám pocit, že na vědeckou stáž jedu až na konec světa. Je to však omyl – mířím přímo do jeho středu.

Minimalistické greifswaldské nádraží neprozradí, že jsem dorazila do více než 750 let starého hanzovního města s 55 tisíci obyvateli. Čeká tam na mě studentská „tutorka“. Pomůže mi s orientací ve městě, ubytováním na kolejích a vyřízení administrativních záležitostí. Setkávám se s ní pak i na večerních party a během víkendových výletů třeba do nedalekého Stralsundu, podzimního Berlína a vánočního Lübecku.

Většinu akcí pořádá studenty skvěle organizovaná Místní iniciativa Erasmus (LEI Greifswald). Ubytování na kolejích je spíše skromné, ale za 160 eur měsíčně zcela vyhovující. Mám pokoj s internetovým připojením. O koupelnu a kuchyň se dělím se svými spolubydlícími, převážně zahraničními

studenty, kteří přijeli v rámci programu Erasmus.

Na první pohled Greifswald působí útulně jako malé městečko. Přesto zde časem najdu téměř cokoli od zříceniny starého kláštera v Eldeně, přes gotické domy na náměstí, paneláky, až po moderní architekturu. Chodím všude pěšky, ale brzy pochopím, že kolo je tu takřka nejlepší přítel člověka. Objevím řeku Ryck ozdobenou bárkami a veslicemi a pobřežní část města zvanou Wieck s proslulým zvedacím mostem, plážemi a stánky nabízejícími čerstvé ryby v housce – „Fischbrötchen“. V historickém centru připomínají moře nedávno nainstalované sochy rybářů. Nejsou to však rybáři, kdo nyní vládne městu, ale studenti, díky kterým město působí velmi mladě. Duše města je totiž unikátně protkaná s duší greifswaldské univerzity.

Skvělá atmosféra v laboroři

Greifswaldská univerzita Ernsta Moritze Arndta, pátá nejstarší univerzita

Kolo je v Greifswaldu takřka nejlepší přítel člověka. Ideálně si ale poříďte nějaký starší vrak. Foto: T. Koudeláková.

v Německu, se pyšní bohatou historií. Má pět fakult, spoustu historických i nových budov a moderní knihovnu, kde může najít zázemí kdokoli z přibližně 12 tisíc studentů. Jelikož se jedná o jednu z partnerských univerzit Masarykovy univerzity, mohu zde pracovat v biochemické laboratoři na základě bilaterální smlouvy.

V laboratoři profesora Bornscheuera vládne přátelská atmosféra. Téměř každý do Greifswaldu přicestoval, ať už z jiné části Německa nebo z ještě větší dálky. Němečtí studenti jsou hodně zcestovalí, takže všichni dobře vědí, jaké to je být cizincem. Výborná angličtina mých kolegů je pro mě velká úleva. Laboratoř se nachází v nové budově ústavu biochemie a je velmi dobře vybavena. Po diskuzi o svých plánech začínám samostatně pracovat na svém projektu. Nemohu-li něco najít, neznám-li některou techniku nebo nevím-li, jak vyřešit nějaký problém, najde se vždy dobrá duše, která mi poradí. Velmi cenné je, že všichni o své práci rádi diskutují, a tak se diskuzí s nimi učím, jak se na známé problémy dívat z jiného úhlu pohledu.

Kus světa v pětiku

Jak už to na vědecké stáži chodí, téměř veškerý čas setrvávám v laboratoři. A protože pracuji na řízené evoluci svého enzymu, tak hodiny trávím přepichováním, kultivací a testováním tisíců bakteriálních kolonií a dny

Foto: Archiv Tani Koudelákové.

plynou velmi rychle. Když je ale příležitost, ráda večer někam vyrazím s novými známými. Pokaždé mám pocit, že nasávám něco ze svěží greifswaldské atmosféry. V bývalém východním Německu tak potkávám téměř celý svět – sleduji staré zahraniční filmy, objevuji Kubricka a Pynchona, slyším polský „bigbeat“, poznávám sangrii, pozoruji kubánskou tanečnici, jak vyučuje salsu, ochutnám ghanskou specialitu z rybích hlav a dozvídám se nové věci o Německu, Rusku, Vietnamu, Bulharsku, Mexiku, Sýrii a Řecku.

Když se po 3 měsících loučím s Greifswaldem, vím, že budu mít ještě dlouho hlavu popletenou vůní moře, šustěním větru a bezstarostným mládím, které v Greifswaldu prostě cítíte na každém kroku. Chcete-li i vy poznat kus světa na pětiku, tak nasedněte do vlaku směrem Stralsund a nezapomeňte vystoupit v Greifswaldu. Poradím vám ale s výběrem kola. Vezměte si s sebou, případně si na místě kupte nějaký starší vrak.

Taňa Koudeláková,
postgraduální studentka přírodovědecké fakulty

Geografům pomáhá speciální bibliografická databáze

Je to, jako by pro sebe měli celou knihovnu. Ať sáhnou posluchači oborů s geografickým zaměřením kamkoliv, vždy najdou něco, co se jim při studiu bude hodit. Tak si lze zjednodušeně představit obsah databáze Geobibline (www.geobibline.cz).

Jak už název napovídá, jde o speciální českou databázi textů s geografickou tematikou, která funguje od ledna loňského roku a v letošním roce přechází na ostrý provoz. „Obsahem

databáze jsou specializované dokumenty českých autorů nebo autorů zahraničních, kteří se věnují geografickým realitám,“ uvedla Věra Anthová z Ústřední knihovny Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity, která je spolu s Geografickou knihovnou Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy a katedrou geografie Univerzity Jana Evangelisty Purkyně společníkem projektu, díky němuž databáze vznikla.

Specializovanými dokumenty myslí Anthová ucelenou sbírku materiálů od roku 1900 do současnosti. Fond portálu čítá 130 000 bibliografických záznamů knih, kartografických dokumentů, seriálů, článků z časopisů a sborníků, elektronických dokumentů a vysokoškolských kvalifikačních prací. Obsah se navíc každý den aktualizuje. „Tematicky zahrnuje oblast teoretické, fyzické a sociální geografie, demografie, kartografie a aplikované

geoinformatiky,“ podotkla knihovnice a dodala, že bibliografie bude zároveň mapovat vědecký vývoj oboru geografie a jejích předmětů výzkumu. Řada dokumentů je navíc přístupná také s plnými texty nebo obrázky. Databáze obsahuje kolem 1 500 pevně uložených objektů a téměř 9 000 URL adres na plné texty.

Celý portál vznikl jako výstup projektu, na němž se podílí mimo tři hlavní řešitelské instituce i další významné organizace, jako je Národní knihovna, Knihovna Akademie věd, Moravská zemská knihovna a řada dalších. „Taková spolupráce

je unikátní. Její výsledek umožňuje výzkum vývoje oboru v posledních 110 letech,“ upozornila Věra Anthová. Výjimečnost projektu dokládá podpora ministerstva kultury, které databázi nominovalo na Cenu ministerstva kultury za významný počín roku 2009.

Zatímco za řadu podobných projektů je nutné platit, výhodou databáze Geobibline je, že na stránky není potřebná žádná registrace a jejich využívání je zcela zdarma. Dostat se k informacím tak mohou laici i odborná veřejnost.

Martina Fojtů

Chcete si zatelefonovat v knihovně? Máte zelenou

Novinkou překvapila knihovna fakulty sociálních studií. Pro vyřizování telefonních hovorů pořídila telefonní budku. Uživatelé si teď mohou zatelefonovat přímo v prostorách knihovny.

Až donedávna se telefonování s prostorem knihovny nedalo – v zájmu spokojenosti všech návštěvníků – skloubit. „Zákaz telefonování v knihovně má smysl. Když ve studovně někdo volá, ruší mě to,“ říká k tématu telefonování v knihovně Lenka, studentka žurnalistiky.

Uživatelé si zkrátka museli svoje telefonní hovory vyřizovat mimo knihovnu a řada z nich se tak přesvědčila o tom, že sprint se zvonícím telefonem ze zadních studoven směrem ven z knihovny „dá zabrat“.

Knihovna fakulty sociálních studií se v tomto směru rozhodla vyjít potřebám svých uživatelů vstříc a ke Karlovi (samoobslužné výpůjční zařízení) a Helmutovi (samoobslužný box na vracení knih) pořídila štíhlou

červenou společnici – telefonní budku, určenou pro vyřizování hovorů přímo v knihovně. „Impulsem pro pořízení telefonní budky do knihovny byly podněty našich uživatelů – na jedné straně si studenti stěžovali, že v knihovně nemohou telefonovat, na straně druhé tu byli uživatelé, kterým vadilo, že ne všichni tento zákaz dodržují. Telefonní budka je cestou, jak vyjít vstříc oběma stranám,“ říká k nápadu vedoucí knihovny Irena Šléglová.

Budka je umístěná na konci studovny s časopisy a denním tiskem, tedy na rozcestí všech místností knihovny tak, aby k ní měl každý blízko. Když vám teď zazvoní telefon nebo když si vy sami budete potřebovat zavolat, nemusíte opouštět knihovnu. Stačí zajít do červené budky, která vám poskytne

dostatek soukromí k vyřízení hovoru a zároveň zajistí, abyste svým voláním nerušili ostatní návštěvníky knihovny.

„Je to dobrý nápad, kolikrát když mi zvoní telefon, nevím kam s ním zaběhnout. Určitě to mnoha lidem pomůže, navíc je to pěkné oživení knihovny,“ podotýká Michal, student psychologie. Potřebujete-li tedy rychle vyřídit hovor, červená telefonní budka je tu pro vás a její stěny snesou ledasco – na rozdíl od zbytku knihovny a dalších návštěvníků.

Nikola Dynbylová
studentka FSS a FI

Budka, do níž si mohou jít kdykoli návštěvníci knihovny zatelefonovat, je umístěna na konci studovny s časopisy a denním tiskem, tedy na rozcestí všech místností knihovny. Foto: Archiv knihovny FSS.

Orientalista Musil si získal přátelství beduínů

Osobnost Aloise Musila, jednoho z největších orientalistů a arabistů přelomu 19. a 20. století, připomíná nová výstava na filozofické fakultě.

Moravský rodák Alois Musil zasvětil svůj život studiu archeologie, etnografie a folklóru Palestiny, Sýrie a Iráku. Do Arábie podnikl několik dlouhých výprav. Podařilo se mu vydobýt přátelství a úctu beduínských kmenů, a tak se dokonce stal členem beduínského kmene Rwala. Byl také spoluzakladatelem Orientálního ústavu v Praze, a objevitelem pouštního paláce Kusejr Amra s unikátními barevnými freskami.

„Je těžké dostat se na místa, které Musil zkoumal. Mnohé z nich jsou zničené nebo úplně nepřístupné. Kam se Musil dostal na velbloudovi, nedostane se totiž často ani terénní auto. Zůstávají tedy zapomenuté, což je pro archeologii velká škoda,“ vysvětlila Martina Veselá, předsedkyně Akademické společnosti Aloise Musila, která ve své přednášce potvrdila, že kněz Alois Musil se na hřbetě velblouda a s puškou na rameni cítil mnohem lépe než za oltářem. Původně totiž vystudoval teologii.

Přestože získal velké uznání ve světě, u nás byl tento významný arabista, orientalista, kartograf, archeolog a etnolog v jedné osobě často opomíjený: „Cílem výstavy je proto přiblížit tuto výjimečnou osobnost veřejnosti. Málokdo bohužel ví, kdo Alois Musil byl, a o co všechno se na poli předovýchodní archeologie zasloužil,“ dodala Veselá.

Výstavu, která bude k vidění do 19. prosince v 1. patře budovy C Filozofické fakulty MU, pořádá Ústav archeologie a muzeologie FF MU a jeho Oddělení pravěké archeologie Předního východu ve spolupráci s Akademickou společností Aloise Musila a Muzeem Vyškovska.

Lenka Tkáčová,
studentka filozofické fakulty

Zahraniční studenti pomáhali na hradě Hartenberg

Že Erasmus neznamená jen nepřetržitou sérii večírků, o tom se přesvědčila skupinka zahraničních studentů z Masarykovy univerzity. International Student Club Brno (ISC) pro ně přichystal na začátku října víkendovou akci na hradě Hartenberg v Krušných horách, kde pomohli s úklidem lesoparku a společně s místní dobrovolnickou organizací zorganizovali strašidelný večer pro děti.

Netradiční akci naplánovala Irena Pajerová, která na Hartenbergu pomáhala už v létě. Místo se jí tak zalíbilo, že se jako dobrovolnice chtěla vrátit. A jako členku ISC ji napadlo vzít s sebou pár dalších studentů z jiných koutů světa. „Byla to naše první akce v rámci Social Erasmus, tedy z oblasti dobrovolnictví nebo ekologické a vzdělávací aktivity. Takže je to něco jiného než jen výlety a večírky,“ říká Pajerová.

Během pátečního a sobotního poledne studenti uklidili nádvoří hradu, kde se večer konalo Hartenberské strašení pro několik set dětí. Ani při této události nezůstali studenti stranou, připravili si masky a večer strávili v kůži strašidel. Procvičili si i češtinu. „Říkala jsem dětem, aby mě objaly, že je potom pustím dál. Asi jsem měla dobrou výslovnost, protože mě objaly všechny,“ vypráví Karen Wang, studentka mezinárodních vztahů a sociologie z Číny. I přes jazykovou bariéru si cizinci s místními obyvateli padli do oka a dokonce si vysloužili pozvání na domácí zabíjačku.

Jako dobrovolníci si mohli také zasadit vlastní kámen do kaple sv. Tří králů. „Byla jsem první dobrovolnicí z Číny, která pomáhala na Hartenbergu. Je to pro mě čest, mít vlastní kámen na hradě,“ říká Wang.

Jana Počtová

STUDENTI ZÁVODILI V KAMPUSU. NA KOLOBĚŽKÁCH

Studenti soutěžili před bohnickým kampusem v závodě koloběžek. Soutěž o věcné ceny se uskutečnila v polovině října na parkovišti pod lávkou vedoucí přímo do nedávno dokončeného univerzitního městečka. Foto: Tomáš Muška.

INZERCE

www.starapekarna.cz
ŠTEFÁNIKOVA 8, BRNO

Hudební kavárna
Stará Pekárna

po 22.11. a út 23.11.
Elena Sonenshine Trio
čt 25.11.
Ahmed má hlad
so 27.11.
Gwyn Ashton (USA)
ne 5.12.
**Monika Načeva
& Justin Lavash (GB)**
po 6.12.
Květy

1 vstup + 1 zdarma
na vybrané koncerty
více: 541210040 a
www.starapekarna.cz

INZERCE

**TAK NESTŮJ A POJĎ
HONEM, POJĎ PRACOVAT
S PROVEONEM.**

nástup
90
Kč/hod.
včetně náborové prémie

OPERÁTOR
CALL CENTRA

- Nejvyšší nástupní mzda pro operátory v Brně
- Atraktivní výkonnostní odměny
- Péče o zákazníky významných mezinárodních společností

info o brigádě:
tel.: 533 428 110
mail: goodjob@proveon.cz

www.proveon.cz

Ropná havárie nemá jen ničivé účinky – dává také nový život

Víme, že z ropy je benzín. To je asi nejčastější setkání běžného Čecha s touto přírodní surovinou. Že s ní denně přicházíme do styku v jiných produktech, si ale příliš neuvědomujeme. O to, aby se ropa dostala ze země, se už od konce studií stará absolvent Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity Přemysl Kyselák. V hodonínské firmě MND totiž hodnotí a vyhledává ložiska ropy a zemního plynu. Práce jej zavedla do Kanady nebo Velké Británie, ale ačkoliv se v Česku v porovnání s ropnými velmocemi tolik netěží, vykonávat ji lze i tady. Jen na to, že by na ložisku ropy na svém pozemku zbohatli, musí Češi podle Kyseláka zapomenout. „U nás platí, že všechno, co je metr a půl pod zemí, patří státu, a ne majiteli pozemku.“

Byl jste případem člověka, který ještě s čerstvě vytisknutým vysokoškolským diplomem dostal místo?

Ne, vůbec. Po dostudování jsem se po zamětnání začal teprve poohlížet. Měl jsem několik nabídek, poslal několik životopisů. Na internetu jsem si našel stránky svého současného zaměstnavatele, oslovil ho a dostal odpověď. Ta přišla ještě asi ze dvou firem. MND jsem si vybral proto, že bylo mému oboru nejbližší a také že je na špičce ve svém oboru u nás.

Dnes hodnotíte a vyhledáváte ložiska. Co vaše zaměstnání přesně obnáší? S osmihodinovou pracovní dobou se v něm asi počítat nedá.

Pracovní dobu mám volnou, řídí se tím, co je zrovna potřeba udělat. Když se například vrtá nový vrt, člověk musí být dostupný 24 hodin denně a musí být na pracovišti.

Jak vypadá vyhledávání ložisek?

Jsem geolog, takže mým úkolem je vyhledávat ložiska v horninovém podloží. K tomu nám slouží například různé geofyzikální metody, v současné době nejmodernější 3D seizmika nebo karotážní měření již odvrtných vrtů. Veškeré informace, včetně těch geologických, se vyhodnocují a výsledkem je podle našeho zákona projekt geologických prací, ve kterém je všechno shrnuto. Především na základě 3D seizmiky, která je naším jediným vodítkem, jak to vlastně v podzemí vypadá, se následně vymapuje struktura, na které by se mělo začít pracovat. A pak se rozjede legislativní a technická příprava. Tedy pokud je projekt schválen vedením firmy, což se stane podle toho, jestli je, nebo není, ekonomicky výhodný.

Když zjistíte, že ropa v zemi je, máte hned představu o tom, kolik jí tam je? Do jaké míry se to dá zjistit?

To záleží na velikosti struktury, kterou vymapujeme. Před samotným vrtáním to můžeme odhadnout podle okolních vrtů a analogických mocností

horniny, která může ropu nebo plyn obsahovat. Řídíme se určitými trendy, při nichž musí člověk využívat znalostí sedimentologie a jiných geologických disciplín. Využíváme také různé koeficienty a vzorce na přepočet, podle nichž je možné objem látky v zemi vypočítat. Po odvrtní vrtu se množství uhlovodíků v hornině zjišťuje čerpacími pokusy, kdy se na základě poklesu tlaku po odtěžení určitého množství dá odhadnout objem, který je v hornině. V naší firmě má geolog za úkol postarat se také o to, aby mu technici dodali ještě ekonomické zhodnocení nebo předběžný návrh vrtu, to znamená, jak bude vypadat jeho konstrukce. A ve chvíli, kdy už se vrtá, musí geolog na práce dohlížet. Kontroluje, co z vrtu vychází, a také průběžná měření. Třeba výplachové úlomky, drť horniny, kterou dláto rozmílá. Podle toho si děláme obrázek o horninách a pokoušíme se je i datovat. Tuto práci už ale dělá mikropaleontolog.

Do jaké míry lze něco podobného dělat v Česku?

Naše firma působí v Česku i v zahraničí. V tuzemsku vrtáme ročně od čtyř do dvanácti vrtů, počet se mění rok od roku. Pak máme aktivity v zahraničí, kde jsou ložiska mnohem větší. Od tamtud ale surovinu nepřevozujeme do Česka, prodává se přímo na místním trhu. Chvilku jsem pracoval v Londýně, kde máme kancelář, která se zabývá zahraničními projekty. Já se tehdy staral o ty rumunské, přičemž naším cílem bylo vyhodnocovat data. Z Rumunska nám nabízeli takzvané bloky, ve kterých jsou často už objevená ložiska, která se nám snaží prodat, abychom je vytěžili. My jsme museli rozhodnout, jestli nám to stojí za to.

Působil jste také v Kanadě. Zabýval jste se podmořskými ložisky?

Jeli jsme tam pracovat pro firmu, která patří do stejné skupiny jako MND. Tenkrát mě tam vyslali coby mladého, abych sbíral zkušenosti. V podobných firmách v zahraničí ale platí, že když přijde někdo nový, rovnou ho pošlou na dvě tři zahraniční stáže, klidně

třeba do Pákistánu, aby nasbíral zkušenosti. Ale o mořská ložiska nešlo, řešili jsme ta pevninská. Podíl na průzkumné licenci na moři máme například v Jemenu.

Je v Česku možné zbohatnout na tom, že člověk na svém pozemku najde ropu?

Něco takového je nepravděpodobné, možné to je snad jen v americkém systému. Tam totiž platí, že když člověk vlastní pozemek a něco se na něm najde, tak se těží s majitelem pozemku musí dohodnout. Český systém funguje tak, že všechno, co je metr a půl pod zemí, je státní. Nerostné bohatství patří státu, a pokud ho někdo chce těžit, musí se s majitelem pozemku dohodnout jenom na přístupu, popřípadě náhradě za to, že ho určitou dobu nemůže plně využívat.

V tuzemsku se ale příliš mnoho ropy netěží. Existuje možnost, že by u nás existovalo velké neobjevené ložisko?

To se snažíme zjistit. Mělká ložiska už byla objevena našimi předky. Ve vídeňské pánvi, což je geologický útvar začínající u Uherského Hradiště, který se rozšiřuje dolů směrem na Hodonín a Břeclav, už se vrtá asi sto let. V celosvětovém měřítku jde snad o nejpovrtnější oblast. Naše největší ložisko ve vídeňské pánvi má dnes asi 254 vrtů, celkově je v ní odhadem kolem tisícovky vrtů. Zdá se, že je jich málo, ale to je tím, že z mnohých bylo již vše vytěženo, a dnes už proto neexistují.

Zmínil-li se v současnosti těžba ropy, lidem se vybaví ropná havárie v Mexickém zálivu. Jak jste ji jako odborník sledoval?

Přiznám se, že mě jako odborníka nejvíc iritovaly komentáře této události. V novinách se objevovaly zprávy o tom, že když se pracovníci BP snažili havárii sanovat, tak tam zatlačili bahno. To je strašný omyl. Ano, anglicky se to řekne mud, nejedná se ovšem o bahno, ale o vrtný výplach. Jde o roztok vody a minerálních složek. Dřív se do něj dával například baryt, dnes jde spíše o chemikálie, různé polymery. Výplach dole ochlazuje dláto

Přemysl Kyselák u jednoho z vrtů. Práce už ho zavedla například do Kanady nebo Velké Británie. Foto: Archiv Přemysla Kyseláka.

tím, že ve vrtu cirkuluje, dále vynáší na povrch úlomky horniny, která je dole drцена. Slouží také k tomu, aby dláto promazával a prodlužoval tak jeho životnost. A především vyrovnává tlaky, které se vyskytují v jednotlivých horninových horizontech.

Co soudíte o příčině této katastrofy?

Nelze to říci s jistotou, ale pravděpodobně sehrál roli lidský faktor a kombinace několika nešťastných shod. Došlo k podcenění situace. Mám ale stejně jako vy jen informace z médií, proto mi to nepřísluší hodnotit. Obecně ale platí, že těžba je dnes díky nejmodernějším technologiím nejen velmi bezpečná, ale i mimořádně ohleduplná vůči životnímu prostředí. Vždyť třeba u nás doma na Moravě máme sondy uprostřed vinic.

Ublížila havárie nějak vašemu oboru a jeho pověsti?

Nemyslím si. Navíc v České republice se kdysi stalo, že ze starého vrtu

unikala těžká ropa a z toho vznikla zasořená a ropou kontaminovaná půda. Ropa je ale přírodní materiál, i když to tak nevypadá, rozloží se a potom půdu spíš hnojí, protože obsahuje spoustu dusičnanů. Tehdy ji pohnoula tak, že z ní začaly vyrůstat chráněné rostliny, a půda, která byla brána jako kontaminovaná, byla následně vyhlášena jako chráněná oblast. Jistě, v době, kdy se havárie stane, tak má velmi negativní účinky na zvířata a ryby, které uhynou. Ale když se podíváme do historie, tak například ve vídeňské pánvi lidé ropu objevili díky tomu, že docházelo k přírodním vývětvům do Moravy a lidé viděli mastné skvrny na její hladině. K unikům v přírodě normálně dochází. Na jednu stranu je to katastrofa, na druhou to ale život v přírodě podporuje. Proto mám z jednostranných hodnocení trochu smíšené pocity.

Martina Fojtů

Z HISTORIE MU

Právnický Kubeš si vydobyl uznání i v zahraničí

Srovnávat něčí život s houpáním na houpačce není příliš originální. Jenže zatímco v některých případech jde o srovnání nadsazené, v případě někdejšího děkana právnické fakulty Vladimíra Kubeše rozhodně ne. Posuďte sami.

Kubeš se narodil v roce 1908 v Brně-Králově Poli, a i když pocházel z lékařské rodiny, přihlásil se na práva. Svého rozhodnutí nikdy nelitoval. „V dalším životě jsem prošel mnoha právními fakultami, jsem však přesvědčen, že s takovou vědeckou úrovní a zapáleností pro věc jako v Brně jsem se nikde nesetkal,“ hodnotil později ve

své autobiografii. Obzvláště názorově blízko měl k zakladateli Brněnské normativní právní školy Františku Weyrovi, za jehož nástupce byl považován: „Stoupencem školy byl hlavně v oblasti právní filozofie a teorie. Svými přístupy se ale snažil překonávat její dogmatickou strnulost,“ upozornil ve svém článku v Časopisu pro právní vědu a praxi vedoucí katedry právní teorie Právnické fakulty MU Miloš Večeřa.

Kromě práv absolvoval Kubeš i filozofii. Už na studiích publikoval články a nepřestal ani v době, kdy se věnoval hlavně občanskému povolání. V roce 1937 byl jmenován vrchním komisařem finanční prokuratury v Brně a přibližně v té době dokončil dílo Smlouvy proti dobrým mravům, v němž se zabývá mimo jiné vztahem práva a morálky.

Tedy už přednášel na své domovské fakultě a všechno směřovalo k jeho jmenování řádným profesorem.

Než se tak ovšem stalo, přišel rok 1938 a hlavně druhá světová válka.

Po válce Kubeš pomáhal obnovit činnost fakulty a v roce 1947 se jako jeden z 14 expertů Národního shromáždění podílel na pracích na nové ústavě. Na rok se stal děkanem právnické fakulty.

Ale pak následoval rok 1948. V březnu musel v důsledku únorových událostí odejít z funkce děkana a později už nemohl ani přednášet a zkoušet. „Po neúspěšném pokusu o emigraci byl zatčen a ve vykonstruovaném soudním procesu odsouzen na čtyři roky trestu odnětí svobody, který mu byl ovšem zvýšen na 13 let,“ uvedl Večeřa.

Ve vězení strávil Kubeš šest let, díky prezidentské milosti byl propuštěn dřív, ale žít se mohl jen jako dělník. Později se ale situace obrátila.

Postupně mohl zase začít vykonávat právní povolání a co bylo

nejdůležitější, v roce 1968 se dočkal plné rehabilitace. Vrátil se také na univerzitu, kde výrazně pomohl znovuobnovení právnické fakulty, která byla zrušena v roce 1950.

Když v Československu nastoupila normalizace, čelil Kubeš útokům kvůli své aktivitě na univerzitě i práci na ústavě. Musel se vzdát funkce proděkana a nakonec ze školy odejít do důchodu.

Vědecké práce se ovšem opět odmítl vzdát. Zpracovával právní posudky a stal se korespondentem Hans-Kelsen Institutu ve Vídni. Pověst vynikajícího právního filozofa, právníka a pedagoga potvrdil i v Rakousku. V roce 1974 tam mohl poprvé vycestovat a od října 1976 působil na vídeňské univerzitě jako hostující profesor, a to až do roku 1981.

Martina Fojtů

INZERCE

Hledáte stabilní brigádu?

Operátor/ka call centra

Co Vás u nás čeká?

volitelnost směn / jistota výdělku po celý rok / propracovaný systém odměňování / široký motivační program - soutěže / práce přímo v centru Brno / kariérní růst / možnost spolupráce na HPP / zkrácený úvazek

Jaké jsou podmínky spolupráce?

spolupráce minimálně 2 měsíce / velmi dobré komunikační schopnosti / čistý testní rejstřík

Přijďte si nezávazně prohlédnout call centrum:

Kdy: pravidelně každé úterý v 16:00 (délka cca 1 hodinu)
Kde: Brno centrum, Sukova 4 (budova České spořitelny, boční vchod)

Kontakt:
Mediaservis s.r.o.
Zákaznické Centrum
Kounicova 2b, Brno
job@mediaservis.cz
Tel.: 541 616 221
GSM: 602 165 571

Media Servis

Hledejte peníze jinde než v kapsách studentů, pane ministře

AKADEMICKÝ SENÁT

Prohlášení Studentské komory Akademického senátu MU

Studentská komora Akademického senátu Masarykovy univerzity je znepokojena snahou ministra Dobeše zavést školné již od roku 2011. V návrhu novely zákona o vysokých školách se pro toto neodložené školné používá eufemismus zápisné.

Toto každoroční školné je sice jen ve výši přibližně měsíčních životních nákladů běžného studenta, ale je přímé a neodložené a navíc přichází v době, kdy zde nemáme funkční systém

finanční pomoci studentům. Ve svém důsledku tento krok povede k enormnímu snížení dostupnosti studia pro studenty ze sociálně slabších rodin.

Návrh novely ministra Dobeše může být pokusem, jak připravit občany na zavedení školného tzv. salámovou metodou, nebo jde o snahu najít v kapsách studentů prostředky, které by kompenzovaly avizovaný desetiprocentní propad v rozpočtech českých univerzit pro rok 2011. Tomu napovídá i skutečnost, že novela rovněž předpokládá uvolnění části prostředků ze stipendijních fondů univerzit pro jiné použití než na studentská stipendia.

Zakotvení možnosti „rozpuštění“ finančních prostředků ze stipendijních

fondů je dalším bodem návrhu, se kterým Studentská komora Akademického senátu Masarykovy univerzity výrazně nesouhlasí. Finance ze stipendijních fondů nesmějí být „tunelovány“ ve prospěch umocnění výpasků příjmů ze státního rozpočtu. Návrh rozpuštění stipendijních prostředků je také velmi negativní vzhledem ke struktuře připravovaného systému finanční pomoci studentům. Stipendijní fondy tvoří jeden z pilířů návrhu finanční pomoci.

Jako zástupci studentské obce Masarykovy univerzity proto předkládáme novou odmítáme a vyzýváme pana ministra Dobeše, aby hledal peníze pro vysoké školy jinde než v kapsách studentů.

Hvězdné nebe na síti a pomalost ve mně

Jaromír Blažejovský,
Ústav filmu a audiovizuální kultury Filozofické fakulty MU

Každý film zhlédnutý v kině jsem si kdysi zapisoval do sešitu: anotaci a hodnocení. Bezprostřední poznámky přirozeně nebyly nijak důvtipné, neboť s některými díly se divák vyrovnává týdny, měsíce, roky. Dnešní cinefil spěchá s prvním hnutím myslí na internet, tam svůj deník vede veřejně a distributoři ho povzbuzují: „Nezapomeňte tento film ohodnotit na čsf.“

Z udělování bodů, jež bývalo výsadou vyvolených, stala se hromadná posedlost, prosakující nejen do recenzí, ale i do jejich titulků: „Příběh hraček se završuje se ctí, procenty

útočí i na Vzhůru do oblak“ (iDnes 16. 6. 2010). Zhlédnou-li naši studenti vpolední film, objeví se na netu první hvězdičky a komentáře ještě téhož večera.

Obecenstvo v Cannes 1960 pískalo, ale Michelangelo Antonioniho se tehdy zastali kolegové a jeho Dobrodružství získalo Cenu poroty. „Estetika nudy“ byla vstřebána jako jedna z revolucí filmového modernismu; návštěvníci artkin se naučili vychutnávat pomalé vyprávění, dlouhé záběry, otevřený příběh.

Hyperaktivní uživatelé fanouškovských databází dnes nad Antonioniho „tetralogii citů“ sténají: „Je to nuda! Rozvleklé!“ Objevíli Ameriku? Odhalili, že je císař nahý? Obávám se, že humanitní vzdělance vystřídali technokrati. Sjíždějí filmy na notebooku. Neradí se vcítují, raději mají nad dílem převahu. Neunikne jim jediná

technická chybička. Z krásy a smyslu jim uniká všechno.

Na jedné akademii jsem nechal promítnout japonské drama, které jsme v 70. letech ve filmovém klubu zařazovali do programu, kdykoli jsme potřebovali mít zaručeně vyprodáno. Studenti se courali sem a tam, odbíhali telefonovat a jediným empatickým divákem v sále byl pejsek jisté slečny, který se při projekci poblíkal (neměla ho s sebou brát; ten horor býval do 18 let nepřístupný).

Vnímání tempa je ovšem relativní a netrpělivost může být projevem geniality. Když sedmnáctiletý Grigorij Kozincev inscenoval v Petrohradě excentrickou metodou Gogolovu Ženitbu, křičel prý z lóže jakýsi rozježený mladík: „Je to pomalé! Moc pomalé! Zrychlete tempo!“ Jmenoval se Sergej Ejzenštejn.

Informace o kvalitě benzínu – blýská se na lepší časy?

Petr Kolman
Katedra správní vědy a správního práva Právnická fakulta MU

Načerpáním podřadného (pančovaného) paliva může automobilistovi či automobilistce vzniknout škoda až ve výši několika desítek tisíc korun. Proto je určitě dobré vědět, kde se nacházejí čerpací stanice s nekvalitním palivem – a současně, jak Česká obchodní inspekce (ČOI) plní svou kontrolní funkci. Ta ale opakovaně bojkotovala a bojkotuje publikování údajů o takových stanicích. Dostává se tak do rozporu se zákonem o svobodném přístupu k informacím?

Podle mého názoru ano. Zmíněný předpis nařizuje ČOI (stejně jako celé řadě jiných orgánů veřejné správy) obecnou povinnost poskytovat veškeré relevantní informace. Stojí na prvním místě, že se poskytnou všechny informace, pokud zákon nestanoví jinak.

ČOI přesto o čerpacích stanicích, na kterých při svých kontrolách zjistila prodej pohonných hmot horší jakosti, nijak neinformuje.

Došlo to dokonce tak daleko, že informace o tom, které benzinové pumpy prodávají závadný benzin, musela prostřednictvím médií sdělit nezisková organizace Acta Non Verba. A to prostřednictvím listu: od ČOI si nejprve oficiální cestou vyžádala seznam všech čerpacích stanic, které byly do testování zahrnuty, a později, nezávisle na prvním dotazu, požádala o seznam těch, které testem prošly. Z porovnání vyšel seznam těch špatných.

ČOI celou věc obhájí aplikací jedné z výjimek ze zákona o svobodném přístupu k informacím a odepírá poskytování informací s poukazem na paragraf, který praví, že na povinný subjekt (v našem případě ČOI), který získal informace od třetí osoby při plnění úkolů v rámci kontrolní činnosti, se vztahuje povinnost mlčenlivosti.

Tuto interpretaci brání poskytnutí informací je ovšem nutné odmítnout. Jak konstatovala ve své zprávě i zástupkyně veřejného ochránce práv Jitka Seitlová, ČOI totiž zřejmě záměrně přehlíží poslední větu stejného ustanovení, kde se říká, že povinný subjekt musí poskytnout ty informace, které při plnění těchto úkolů vznikly jeho činností.

Od ledna vše jinak

Může nás proto velice těšit novela zákona, jejíž návrh nyní poslalo ministerstvo průmyslu a obchodu do připomínkového řízení. Novela by měla konečně vyřešit interpretační zmatky a nejasnosti kolem práva na informace v této oblasti.

Od ledna má totiž platit jasné ustanovení, podle něhož bude ČOI muset publikovat seznam čerpacích stanic pohonných hmot, u nichž kontrolou zjistila závažné nedostatky v jakosti nebo složení prodávaných pohonných hmot. Zveřejňovat se bude označení čerpací stanice a její adresa.

Samozřejmě si nedělám iluze o nějakém dopadu – u těch nejotrlejších obchodníků, kteří prodávají bůhvíco, se to možná částečně mine účinkem, protože si změni označení firmy. Nicméně je jasné, že falešným hráčům to celkově velice ztíží působení na českém trhu.

Podtrženo a sečteno: Pokud byla za veřejné peníze provedena kontrola ČOI, veřejnost má právo znát pravomocné výsledky takové kontroly. A to pokud možno přímo, bez toho, aby se do věci musel vkládat občanský sektor nebo ombudsman.

/více na <http://info.muni.cz>

REKTOR MASARYKOVY UNIVERZITY Petr Fiala

si Vás dovoluje pozvat na adventní koncert Masarykovy univerzity, na kterém pod taktovkou Michala Vajdy vystoupí pěvecký sbor Masarykovy univerzity & Ensemble Opera Diversa s programem

JAKUB JAN RYBA ČESKÁ MŠE VÁNOČNÍ „Hej mistře“

středa 15. prosince 2010 • 19.30 hodin
atrium Fakulty sociálních studií,
Joštova 10, Brno • VSTUP ZDARMA

Solisté:
SOPRÁN: Lucie Kašpárková • ALT: Zdeňka Galiová
TENOR: Vladimír Richter • BAS: Jan Štáva

VÁNOČNÍ DÁRKY PRO KAŽDÉHO

Dárková prodejna ALBI – Campus Square Brno je tu pro Vás se širokou nabídkou dárků malých i velkých:

- Hřejivá plyš do mikrovlnky
- Eko tašky Envirosax
- Dárková vína
- Společenské hry
- Přáníčka, dárkové tašky
- ... a mnoho dalšího ...

HRA ZDARMA
při nákupu nad 1000 Kč
(platí do 15. 12. 2010)

SLEVA 100 Kč
při nákupu nad 500,- Kč
(po předložení tohoto inzerátu do 15. 12. 2010)

Prodejnu ALBI naleznete na adrese
Campus Square, Netroufalky 770,
Brno - Bohunice
Po-Pá 9:00-20:00, So-Ne 9:00-18:00

NÁRODNÍ DIVADLO BRNO

JANÁČEK BRNO 2010

JANÁČEK BRNO 2010

MEZINÁRODNÍ FESTIVAL
16. - 28. 11. 2010
JANÁČEK versus EXPRESIONISMUS

světové premiéry:

- Výlet pana Broučka do Měsíce
- Šárka

alternativní koncerty:

- Iva Bittová
- Zuzana Lapčíková

současné světové divadlo:

- Káta Kabanová Roberta Wilsona
- Věc Makropulos / Moskva
- Lulu / Essen

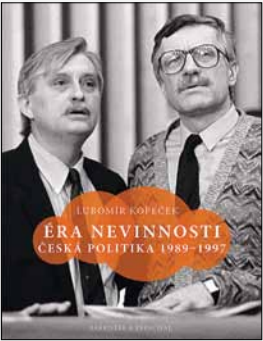

Speciální cena **50Kč** pro studenty vysokých škol půl hodiny před představením ve večerní pokladně.

Platí pouze na vstupenky.

Festivalová karta 2.850 Kč
Akční nabídka platná do 12. 11. 2010
Festivalová karta pro jednu osobu 1.500 Kč
Festivalová karta pro dvě osoby 2.000 Kč
Uděltejte radost sobě nebo svým blízkým a zajistěte si exkluzivní vstup na prestižní Mezinárodní festival Janáček Brno 2010.

Kopeček, Lubomír: Era nevinnosti. Česká politika 1989–1997. Brno: Barrister & Principal, 2010. 380 s. ISBN: 978-80-87029-98-5

Naše země po listopadu 1989 prožila dynamický vývoj, který radikálně změnil její tvář. Kniha Era nevinnosti. Česká politika 1989–1997 nabízí ucelené zachycení této zajímavé doby, jejíž někteří aktéři mnohdy utvářejí i dnešek. Čtivě psaný text je vystaven na důkladné analýze klíčových událostí a zlomových momentů od zhroutení komunistického režimu do takzvaného „sarajevského atentátu“. Čtenář má možnost nahlédnout do nitra Občanského fóra, hlavního aktéra přechodu k demokracii z přelomu osmdesátých a devadesátých let, sledovat

zrod české pravice a levice, výbušné spory kolem lustrací, ekonomické transformace, česko-slovenských vztahů, stejně jako zákulisí sestavování vlády nebo skandálů, které otřásly politickou scénou. Plastické zachycení tehdejší politiky dokresluje dobové fotografie, z nichž dýchá specifická atmosféra této unikátní etapy.

-red-

Bezpodmínečné horizonty. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 92 s. ISBN 978-80-210-5143-0

Bánský almanach Bezpodmínečné horizonty je poctou Ludvíku Kundrovi. Texty více než padesáti současných českých autorů, mezi něž se řadí například Antonín Přidal, František Listopad, Jiří Kuběna, Jana Štroblová, či Viola Fischerová, doprovodil

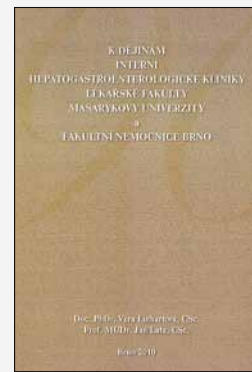
malbou plamenem Vít Ondráček. Odpovědným redaktorem je Miroslav Chochoolatý.

Přední český spisovatel a překladatel Ludvík Kundera (1920–2010) spojil svůj život s Kunštátem na Moravě, kde prožil téměř čtyřicet let. Stál u zrodu neosurrealistické Skupiny Ra, pracoval v redakcích časopisů Blok, Host do domu nebo v deníku Rovnost. Od roku 1955 se věnoval překladatelské a spisovatelské činnosti, na konci 60. let byl dramaturgem Mahenovy činohry. Jako literární historik se zaměřoval na dílo Františka Halase nebo Bertolta Brechta, věnoval se dějinám dadaismu. Za normalizace nesměl oficiálně publikovat. Po roce 1989 přednášel na Masarykově univerzitě, kde také získal v roce 1990 čestný doktorát.

-red-

Linhartová, Věra – Lata, Jan: K dějinám Interní hepatogastroenterologické kliniky Lékařské fakulty Masarykovy univerzity a Fakultní nemocnice Brno. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5136-2

Historický přehled vývoje v pořadí třetí interní kliniky Lékařské fakulty

MU je věnován 20. výročí její samostatné existence ve Fakultní nemocnici Brno a 90. výročí jejího vzniku, který se datuje rozhodnutím zakladatele brněnské univerzity interní medicíny a moravské internistické školy prof. MUDr. Rudolfa Vanýska povolal z Prahy do Brna profesora propedeutiky MUDr. Emila Siebra. Nastoupil ve školním roce 1920/21 a ve ztížených podmínkách budování univerzity a klinik usiloval o samostatnou existenci propedeutické kliniky i o kvalitní přípravu mediků. Pracoviště rozvíjel a vedl do roku 1948.

Od té doby se ve vedení kliniky vystřídal ještě dalších přednostů, každý z nich přinesl svůj specifický díl

klinické praxi, klinice i internistickým vědním oborům.

Autoři sledují postupné působení profesorů Siebera, Pojera, Ningera, Ryšánka, docenta Příkryla, profesorů Dítě a Laty v čele prestižního internistického pracoviště v závislosti na dobových podmínkách, vesměs komplikovaných politicko-sociálních a ekonomických situací, historicky spravedlivě oceňují badatelský i pedagogický odkaz klinických lékařů medicíny i školy, dotýkají se i jejich osudů životních, komplikovaných vedoucích dobovou ideologií.

V závěru připojují jako historický dokument úryvky z deníku lékařky Běly Ningerové (klinice věnovala celý svůj profesní život), o posledních válečných dnech prožívaných v nemocnici U Sv. Anny, jako připomínku 65. výročí konce Druhé světové války.

Devadesát let své existence oslavila klinika dvoudenní pracovní konferencí s mezinárodní účastí, na níž slavnostně uvedla i tuto publikaci. Jako gastroenteroložka mohu potvrdit její inspirující podněty i to, že jak si klinici významně uvědomují kontinuitu vědecké, pedagogické i edukační činnosti.

Jana Bočáková

AKADEMICKÝ SPORT

Student LF: Dělat kulturistiku jde i bez dopingu

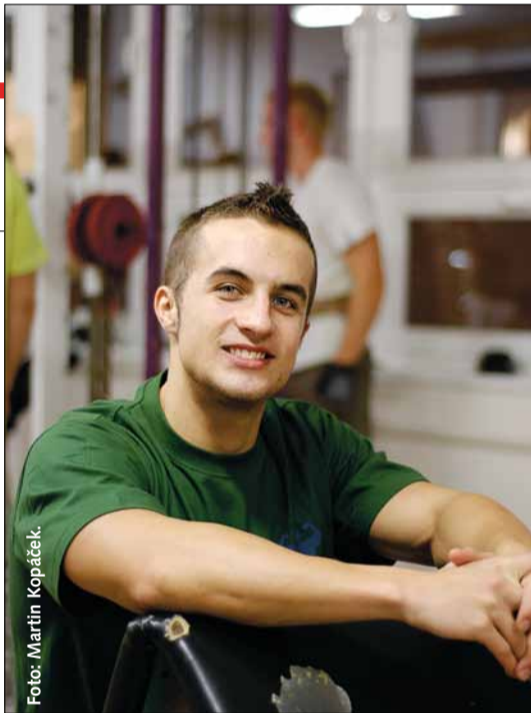

Foto: Martin Kopaček

O kulturistech se toho příliš dobrého neříká. „Nejsme zrovna inteligentní, celé dny jen pracujeme na tom, abychom měli ohromná těla. Co nezvládneme, doháníme dopingem, a večer vyvoláváme bitky na diskotékách,“ vyjmenoval nejčastější předsudky, které o sobě a kamarádech slychá, student Lékařské fakulty Masarykovy univerzity Jan Páleníček.

Na podobné odsudky je zvyklý, ale kde může, tam proti nim bojuje. Sám patří už dva a půl roku mezi naturální kulturisty, kteří dbají o to, aby se k vypracovanému tělu dostali přirozenou cestou. Bez nedovolených látek a jen díky sportování a zdravému životnímu stylu. Páleníčkovi, jenž je studijním zaměřením nutriční terapeut a o to má k něčemu podobnému blíže, se to daří víc než dobře. Loni vyhrál v juniorské

kategorii titul Mr. Universe, což je jedno z nejvýznamnějších světových klání v tomto sportu. V době, kdy tento text vznikal, se chystal na jeho obhajobu a na účast na nejvýznamnější světové akci o titul Mr. Olympia.

Přitom ještě před několika lety vůbec neplánoval, že by na podobné soutěže jezdil. „Pohyboval jsem se hodně ve fitness centrech a získával pořád víc informací. Rozhodlo to, že když jsem si dělal trenérskou licenci, řekli mi, že nevypadám špatně a mohl bych zkusit závodit,“ zavzpomínal Páleníček. Radu vzal vážně, našel si trenéra a po půl roce usilovně přípravou odjel do Kanady, kde dosáhl už

zmíněného úspěchu. Na otázku, zda se jako školený instruktor nemohl připravit sám, ovšem nesouhlasně zavrtěl hlavou. „Trénovat na závody a lidi v posilovně je něco úplně jiného.“

V tom má pravdu. Lidé, kteří navštěvují posilovnu, si k ní nepřidávají dvakrát až třikrát týdně gymnastiku a nácvik choreografie, jak to dělá posluchač lékařské fakulty, když se mu blíží závody. A nikdo z nich si tak nehlídá jídelníček. „Nejdůležitější je pravidelnost přijímané stravy a načasování určitých živin před a po výkonu. Já hlídám především dostatečné množství proteinů,“ naznačil svoje návyky Páleníček.

Až ve Spojených státech, kam na obě soutěže odjel, se ukázalo, na co všechna jeho dřina stačila. „Chtěl bych uspět, takže bych rád obhájil titul z loňska,“ podotkl před odletem 21letý kulturista, který ale úplně přesně nevěděl, do čeho jde a jaká se sjeďe konkurence.

Za oceánem se naturální kulturisti věnuje daleko více lidí. Ale atmosféra na závodech je podle Páleníčka mnohem lepší v Česku či na Slovensku. „Snad proto, že tady se tolik soutěží nekoná, si je lidé víc užívají a víc fandí.“

Martina Fojtů

Jinde než na střelnici bych nikdy nevystřelila

Minimálně čtyřikrát týdně bere studentka Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Zuzana Šostková do ruky pušku a každou ranou se co nejvíc zkusí přiblížit středu terče. Když se o kousek zlepší, pak jde o zlepšení, které z dálky nemůže zpozorovat. Někoho by to posouvání po drobných krůčcích nebylo, ji ale rozhodně ne. O co víc ji ovšem sportovní střelba baví, o to méně si dovede představit, že by vystřelila mimo střelnici. „Sportovní střelba a ta skutečná jsou pro mě dvě naprosto neslučitelné věci,“ říká vítězka univerziády v Pekingu a čerstvá akademická mistryně republiky v disciplíně vzduchová puška 40 ran a sportovní malorážka 60 ran vleže.

U běžného člověka se nervozita projevuje třesem rukou, to u vás ale nemůže. Takže nervozita se střelců netýká?

Mně se neklepou ruce, spíš mi buší srdce, což mi vadí víc. Možná působíme, že nejsme nervózní, ale většinou jen děláme takový dojem. Každý má nějaký svůj recept, jak s nervozitou bojovat, i když musím přiznat, že já jsem ho ještě úplně nenašla. V běžném životě moc nervózní nebývám, ale na závodech mám s trémou problémy.

Střelila jste jako malá jen tak pro zábavu do stromů, nebo vás ke střelbě přivedli rodiče?

Foto: Archiv Z. Šostkové

Ani jedno, u mě to bylo úplně jinak. Začala jsem poměrně pozdě, až v patnácti, a to jenom proto, že máma se vzdáleně znala s mým dnešním trenérem. Ten jí nabídnul, jestli střelbu nechci zkusit. Do té doby jsem o vzduchovce neslyšela.

A co vám rodiče řekli, když vás střelba chytila a začala jste závodit?

Líbilo se jim to. Nedávno máma vzpomínala, že když jsem začínala, tak jí trenér říkal, že do půl roku se dostanu na mistrovství republiky. Ona to odmítala s tím, že je to hloupost, že se na takový závod nemůžu tak rychle

dostat. Nepočítala s tím, že bych se mohla dopracovat tak daleko. A dnes jsem už úplně někde jinde.

Takže máte talent?

Ten všechno nezachrání. Myslím, že je to tak půl na půl. Něco jako talent člověk mít musí, ale víc je potřeba dřít. Já trénuju třikrát čtyřikrát týdně a o víkendu závodím. K tomu se musí připočítat dojíždění na střelnici do České Lípy, protože v Brně se momentálně není kde připravovat.

Neuvažovala jste někdy, že byste vzdala dojíždění do školy a živila se střelbou? Jde to vůbec?

Jde, jen v České republice máme asi dvacet profesionálních střelců. Je pravda, že už jsem na to myslela, ale došla jsem k názoru, že zabývat se celým dnem jen střelbou, bych nechtěla. Vyhovuje mi, že jí teď mám hlavně jako koníčka.

Mimochodem ten koníček má pro laika docela složitou klasifikaci a spoustu disciplín. Podle čeho se dělí?

Podle rozměru nábojů. Do vzduchovky se dávají malé diabolky, do malorážky patrony, ty mají v průměru pět až šest milimetrů, a do brokovnice jsou ještě větší. U jednotlivých zbraní

se pak už jen střídají polohy, v nichž se střílí, a počet ran.

A jak se vybírá, kdo bude v jaké disciplíně závodit? Podle toho, která zbraň člověku padne do ruky?

Jednak podle toho, co koho baví, ale rozhoduje i to, do jakého oddílu člověk patří. Já jsem začala střílet doma v Manušicích, a tam většina lidí střílí z pušky, takže to automaticky vyplulo ze zaměření oddílu.

Jak vůbec vypadá trénink střelce? Stačí jen střílet, nebo je třeba ještě posilovat záda, která asi v neprůstřelné vestě dostávají zabrat?

Ona není neprůstřelná. Je z hodně pevné látky a kůže, takže je tvrdá a střelce drží, aby měl větší stabilitu. Ale že by mě zachránila před nějakou zbloudilou ranou, to tedy ne. Máme fyzickou a střeleckou přípravu. Ta druhá vypadá třeba tak, že se soustředím na jeden fragment celého střeleckého postupu. Důležitý je suchý trénink, to znamená, že dělám stejný proces jako při závodě, nabírám, mířím, ale náboj do zbraně vůbec nedám a nevystřelím. Je to monotónní, nebaví to, ale moc to pomáhá.

Foto: Tomáš Musilka

Jako vlastník zbraně máte zbrojní průkaz. Ten se vydává sportovcům, myslivcům, ale i pro osobní ochranu. Uvažovala jste někdy, že byste si udělala i tuto kategorii?

Ne, to určitě ne. Já bych si nikdy nepříčila zbraň s vědomím, že by někdo přišel a já bych na něj měla vystřelit. Ani náhodou. To, co dělám já, a možnost vystřelit na člověka úplně odlišuju, to spolu vůbec nemá co dělat. Ostatně já jsem nikdy ani na závodech nezažila, že bych někdo někoho omylem postřílil.

Ve filmech se ovšem střílí často. Stává se vám, že se jako odborníci v jiných oborech usmějete, když vidíte, jak herci něco z vašeho oboru ztvárnějí?

Vždycky mě pobaví, když má někdo pistoli a střílí bez ohledu na to, že má zásobník jen na několik nábojů. Nebo když střílí a zbraň má zešikma. Tak se nemůžou do něčeho trefit. Docela se u toho bavím.

Martina Fojtů